

Zelfevaluatierapport Toneelschool Arnhem

Inhoudsopgave

Inleiding.....	blz. 2
Begrippenlijst: gebruikte termen, afkortingen en conventies.....	blz. 4

BEROEPSVOORBEREIDING EN BEROEPSKWALIFICATIES: HET ARBEIDSMARKTPERSPECTIEF

1.1	beroepsbeeld	blz. 5
1.2	eindtermen	blz. 6
1.3	curriculum	blz. 8
1.4	opbouw en inhoud van de confrontaties met de beroepspraktijk	blz. 12
1.5	samenhang en integratie binnen het curriculum.....	blz. 14
1.6	de bewaking van de kwalificaties.....	blz. 18
1.7	de gerealiseerde kwalificaties.....	blz. 19

EFFECTIVITEIT EN EFFICIËNTIE: HET BEDRIJFSECONOMISCH EN STUDEERBAARHEIDSPERSPECTIEF

2.8	de werkvormen en studieactiviteiten	blz. 21
2.9	toetsen: inhoud en niveau	blz. 26
2.10	instroom, toelatingsbeleid en aansluiting op de vooropleiding.....	blz. 29
2.11	selecterende en verwijzende functie van het eerste jaar	blz. 32
2.12	studievoortgang	blz. 33
2.13	studiebegeleiding en voortgangsbewaking.....	blz. 34
2.14	begeleiding, beoordeling en organisatie van de confrontaties met de beroepspraktijk	blz. 36
2.15	bereikte resultaten m.b.t. de kwantitatieve door- en uitstroom van studenten	blz. 38

CONDITIES VOOR KWALITEIT EN CONTINUÏTEIT: HET ORGANISATIEONTWIKKELINGSPERSPECTIEF

3.16	contacten met de beroepspraktijk	blz. 39
3.17	wetenschappelijke oriëntatie	blz. 41
3.18	inrichting en structuur	blz. 42
3.19	opleidingscultuur	blz. 43
3.20	personeelsbeleid	blz. 45
3.21	faciliteiten	blz. 47
3.22	het interne kwaliteitszorgsysteem	blz. 48
3.23	voortgang sinds de vorige visitatie.....	blz. 49
3.24	het zelfevaluatierapport	blz. 51

Literatuurlijst	blz. 52
Bijlage 1: kengetallen toneelschool.....	blz. 53
Colofon.....	blz. 54

Het is niet zo interessant wat ik zie, maar veel interessanter wat ik niet zie

Robert Bresson, filmregisseur

Inleiding

Op 1 januari 2002 is de samenwerking tussen de Hogeschool voor de kunsten Arnhem, Christelijke Hogeschool voor de kunsten Constantijn Huygens (Zwolle, Kampen) en de AKI (Enschede) definitief tot fusie gekomen.

De gefuseerde hogeschool draagt de naam ArtEZ, hogeschool voor beeldende kunst en vormgeving, bouwkunst, muziek en theater.

De deelnemende hogescholen zullen onder hun eigen naam naar buiten blijven treden.

ArtEZ kent 3 faculteiten: beeldende kunst en vormgeving (Arnhem, Zwolle en Enschede), muziek (Arnhem en Zwolle) en theater (Arnhem en Zwolle).

De faculteit theater omvat vier CROHO geregistreerde opleidingen dans, docent dans, drama (allen te Arnhem) en docent drama (in Arnhem en Zwolle)

Het beleid van de faculteit theater wordt ontwikkeld door de faculteitsdirectie in samenspraak met de opleidingscoördinatoren, de hoofden van de opleidingen.

De faculteitsdirecteur is verantwoordelijk voor het beleid en bestuur van de faculteit als geheel en vertegenwoordigt de faculteit zowel intern als extern.

De opleidingscoördinatoren dragen de uitvoerende verantwoordelijkheid Met betrekking tot het onderwijsinhoudelijk, onderwijsorganisatorisch en artistiek beleid van hun opleiding.

De toneelschool Arnhem, opgericht in 1956, is een school die zich richt op het opleiden van acteurs en theatermakers. Daarin is zij de afgelopen jaren succesvol geweest: haar rendement was hoog, de afgestudeerden kwamen goed in het beroepsveld terecht en hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van het vak en de reacties van het beroepsveld over de opleiding zijn positief. Daarmee is de toneelschool de constante factor die zij graag wil zijn, ondanks veranderingen in de afgelopen jaren en verdere groei en vernieuwing in de komende jaren.

In de afgelopen jaren is er veel werk verzet in het zoeken naar nieuwe vaste waarden voor het docententeam. Ook in de komende jaren zal deze vernieuwing verder doorgaan, doordat een aantal zeer gewaardeerde, lang aan de toneelschool verbonden docenten om leeftijdsredenen zal stoppen met hun werkzaamheden voor de toneelschool. Hun plaats wordt ingenomen door een nieuwe lichter. De toneelschool zal, samen met de faculteit theater, op dezelfde zorgvuldige weg als tot nu toe doorgaan met het zoeken naar nieuwe vaste docenten en er zorg voor dragen dat de kwaliteit van de opleiding op hetzelfde hoge niveau gewaarborgd blijft.

De wijze waarop het leerplan invulling krijgt staat constant onder invloed van de reacties uit het beroepsveld en het daaruit voortkomende debat binnen het docentencorps. Dit proces, dat bijna inherent is aan het werken met toneel, is van groot belang voor het waarborgen van de kwaliteit van de opleiding en wordt gestimuleerd.

De manier waarop de specialisatie theatermaker binnen de opleiding gestalte krijgt dwingt de toneelschool haar visie op het vak opnieuw te bezien, ter discussie te stellen en haar uitgangspunten te motiveren. De toneelschool toetst daarbij de veranderingen in de omgeving aan haar uitgangspunten en staat daarbij open voor vernieuwing, maar hecht ook belang aan haar overtuigingen en ideeën.

De toneelschool werkt sinds kort opnieuw met het model van mentoren. De wijze waarop de toneelschool daaraan vorm geeft en de taken en verantwoordelijkheden die hierbij horen stemt op dit moment tot tevredenheid maar is nog in ontwikkeling.

Tot slot zijn er allerlei veranderingen in de omgeving van de toneelschool op handen. Zo is de voorgenomen nieuwbouw voor de faculteit theater van de HkA natuurlijk een belangrijk ijkpunt voor de toneelschool. Zij ziet zich voor de uitdaging gesteld om, met behoud van haar identiteit, impulsen vanuit deze nieuwe situatie te gebruiken voor verdere ontwikkeling.

Bovenal geldt voor de toneelschool dat zij bezieling en kwaliteit zoekt in haar organisatie, bij haar studenten, in de samenwerking met anderen en in de confrontaties met het beroepsveld. Op die manier is de toneelschool zowel een vernieuwende organisatie als een stabiele omgeving; voor haar studenten en voor het beroepsveld.

Begrippenlijst: gebruikte termen, afkortingen en conventies

ArtEZ	Hogeschool voor beeldende kunst en vormgeving, bouwkunst, muziek en theater, samenwerking HkA, AKI en CHK
ASV	Algemene Schoolvergadering
EDDC	European Dance Development Centre, onderdeel van de faculteit theater van ArtEZ
Faculteit theater van ArtEZ	Dansopleiding, docent dansopleiding, EDDC, Arnhemse toneelschool en Docent Drama opleiding
Generale Oost	Theaterwerkplaats Arnhem / Gelderland
Groeten uit Arnhem	Theaterfestival van Schouwburg Arnhem en Arnhemse Toneelschool
HGO	Het Gelders Orkest
HkA	Hogeschool voor de kunsten Arnhem
HkA-pas	Cultureel paspoort Arnhem; een pas waarmee studenten tegen betaling van f 50,- toegang hebben tot alle culturele voorzieningen
KaAp	Studium Generale van ArtEZ
LOT-cursus	Landelijke Oriëntatiecursus Theaterscholen Nederland
OOSTPOOL	Gesubsidieerd theatergezelschap in Arnhem / Gelderland
studie-evaluatie-bijeenkomst	Bijeenkomst 3 x per jaar, waarin evaluatieverslagen worden besproken
Toneelschool	Arnhemse toneelschool
CHK	Christelijke Hogeschool voor de kunsten Constantijn Huygens, Zwolle/Kampen
AKI	Academie voor beeldende kunsten, Enschede
CROHO	Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs
OER	Onderwijs en examen regeling
Opleidingscommissie	Opleidingscommissie, orgaan dat het instellingsbestuur adviseert over onderwijs- en examenregeling. De commissie bestaat voor minimaal de helft uit studenten (art 10.3c WHW).
WHW	Wet Hoger en Wetenschappelijk onderwijs

Propedeuse: eerste studiejaar opleiding

Hoofdstudiefase: studiejaar 2, 3 en 4

Afstudeerfase: laatste studiejaar

Regeling aanvullende eisen: algemeen verbindend voorschrift voor hogescholen die een opleiding op het gebied van de kunst en/of lerarenopleiding op het gebied van de kunst verzorgen. Regeling houdende regels voor landelijk aanvullende eisen, te stellen voorafgaand aan de inschrijving van studenten aan opleidingen op het gebied van de kunst en lerarenopleiding op het gebied van de kunst.

Ten behoeve van de leesbaarheid is gekozen om personen in de derde persoon enkelvoud in het algemeen te duiden als mannelijk. Waar 'hij' staat kan vanzelfsprekend ook zij gelezen worden.

BEROEPSVOORBEREIDING EN BEROEPSKWALIFICATIES: HET ARBEIDSMARKTPERSPECTIEF

1.1 beroepsbeeld

De toneelschool leidt studenten op om werkzaam te zijn als acteur binnen de volle breedte van het beroepsveld. De acteur is de creërende podiumkunstenaar die functioneert als intermediair tussen tekst, beeld en concept en publiek. Hij is dienstbaar aan het eindproduct en gebruikt zijn lichaam, stem, intellectuele en creatieve vermogens voor het scheppen van rollen, het ontwikkelen van beeld en/of het vertolken van de tekst. Hij doet dat op zo'n manier dat de boodschap op een indringende wijze bij het publiek overkomt. Hij draagt, afhankelijk van de context in meer of mindere mate, bij aan de ontwikkeling van het eindproduct.

De school onderkent het onderscheid tussen uitvoerend acteur en theatermaker en brengt deze beide facetten op zo'n manier met elkaar in verband dat de afgestudeerde student in de beroepspraktijk in staat is op allerlei gebieden bij te dragen aan het tot stand komen van het eindproduct. De toneelschool stelt dat het toneelspelen de basis is voor het ontwikkelen van kwalificaties die met theatermaken zijn verbonden, zoals regisseren en toneelschrijven. Vanuit het spelen ontwikkelt de student vaardigheden waardoor hij zich als theatermaker in de beroepspraktijk kan profileren en hij krijgt inzichten in de verantwoordelijkheden die bij het beroep horen. De student krijgt tijdens zijn studie ruimte om individuele kwaliteiten te ontwikkelen, zodat hij als acteur en/of theatermaker aan het werk kan al dan niet gespecialiseerd in een aspect van het acteurschap of een gebied van het theatermaken.

Gezien de specifieke eisen die aan de taalvaardigheid van een acteur gesteld worden is de opleiding gericht op het Nederlandstalige beroepsveld, maar zal in voorkomende gevallen individuele wensen van studenten die gericht zijn op het internationale beroepsveld honoreren door een op maat gesneden programma.

Het Nederlandse beroepsveld is breed en rijk aan variatie en dijt nog steeds verder uit, onder andere onder invloed van jonge afgestudeerde acteurs en theatermakers van de theaterscholen. Het beroepsveld waartoe de toneelschool opleidt bevindt zich tussen uitersten zoals:

- grote en kleine ensembles en gezelschappen
- productiekernen en ad-hoc groepen
- theaterwerkplaatsen en productiehuisen
- televisiedrama
- film

Daarbinnen zijn vele genres te onderscheiden zoals teksttheater, beeldend en/of poppentheater, muziektheater en fysiek theater, alsmede ook diverse doelgroepen zoals kinderen, jongeren, volwassenen, ouderen, culturele en sociale groepen.

De toneelschool leidt haar studenten op zo'n manier op dat zij kennis hebben over de breedte van het beroepsveld en dat zij in staat zijn, vanuit de eigen affiniteit en passie en met inzicht in de eigen kwaliteiten, hierin hun weg te vinden. De toneelschool vindt dat pas afgestudeerde studenten toegerust moeten zijn om hun eigen artistieke keuzes te maken en dat ze kunnen kiezen voor verbreding voor meerdere terreinen of juist specialisatie binnen een deel van het beroepsveld.

De toneelschool vindt dat haar studenten vanuit een visie op het vak een inhoudelijke en innoverende bijdrage moeten kunnen leveren aan de verdere ontwikkeling van het

beroepsveld, waarbij ze de brutaliteit mogen hebben om nieuwe vormen, mengvormen en/of anderszins vernieuwingen te ontwikkelen.

1.2 eindtermen

De algemene doelstelling van de toneelschool is de student in staat te stellen zich het vak acteur eigen te maken en zijn eigen keuzes te kunnen maken in de breedte van het beroepsveld. Dat betekent dat de afgestudeerde student kennis moet hebben over zijn eigen instrument, visie en affiniteiten en over het beroepsveld met al haar mogelijkheden om deze keuzes te kunnen maken. Daarbij hecht de toneelschool aan individuele eigenzinnigheid en onderscheidende persoonlijkheden die worden opgeleid om zelf richting te geven aan de wijze waarop het vak zich ontwikkelt. Dat betekent dat de studenten een visie op de maatschappij en de wijze waarop het vak zich daarin ontwikkelt kan formuleren.

Studenten van de toneelschool beschikken over de volgende kwaliteiten.

Na afronding van de studie is de acteur in staat in een voorstelling op authentieke, overtuigende en indringende wijze voor het publiek te spelen en zich tijdens de repetitieperiode vooral daarop zo goed mogelijk voor te bereiden.

De acteur is na afronding van zijn studie in staat om zijn lichaam, stem, fantasie, spel - en intellectuele vermogens in te kunnen zetten voor het scheppen en herscheppen van een theatrale figuur binnen de context van een voorstelling en kent daarbij zijn eigen kwaliteiten en zijn beperkingen.

De acteur heeft zijn lichaam nadrukkelijk getraind en kan dit als een gevoelig instrument gebruiken. De acteur heeft een goede, maar eigen houding en bewegingspatroon.

De acteur kent de mogelijkheden van de stem, heeft een goede ademhalingstechniek, ademsteun, articulatie en resonans en is in staat hoorbare betrokkenheid in alle gesproken teksten over te dragen. De acteur is muzikaal gevormd en gebruikt de mogelijkheden van zijn stem om waar gewenst op het podium te zingen.

De acteur heeft kennis van de variëteit aan mengvormen van genres in grote en kleine producties en ziet mogelijkheden zijn eigen plaats daarin te bepalen en op te eisen. Met zijn scholing als acteur kan hij een scheppende bijdrage leveren aan het proces van de productie.

De acteur kan zich bedienen van een aantal verschillende communicatiemiddelen, zoals beweging, stem – en geluidsmiddelen en middelen van intellectuele verstandhouding tussen acteurs onderling en hun publiek.

De student is op de hoogte van recente ontwikkelingen, vernieuwingen en theatervormen binnen het beroepsveld.

In het leerplan van de toneelschool, dat onderdeel uitmaakt van de uitwerking van de onderwijs en examenregeling, staan de eindtermen beschreven. Tevens zijn in het leerplan een aantal procedures vastgelegd op diverse gebieden die de algemene doelstelling dienen. De continue toetsing van het leerplan op haar artistieke waarde en de actuele bijstellingen op grond van voortschrijdend inzicht zijn een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de docenten (inclusief mentoren) en de opleidingscoördinator.

De student maakt tijdens het spelen van zijn afstudeerproductie zichtbaar dat hij in staat is diverse vaardigheden met elkaar in verband te brengen. Alle vaardigheden worden door de docenten, mentoren en opleidingscoördinator gedurende de schoolloopbaan getoetst in de cursorische lessen, projecten en stages.

Evaluatie

Het artistieke toezicht op het behalen van de eindtermen is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de opleidingscoördinator en docenten, onder eindverantwoordelijkheid van de eerste. De toneelschool heeft besloten deze weg te volgen, omdat haar

onderwijskundige doelstellingen, namelijk het opleiden van eigenzinnige en bijzondere artistieke talenten niet correspondeert met het idee dat er maar één artistieke opvatting zou gelden. De toneelschool werkt met docenten die allen een eigen artistieke visie hebben. De confrontaties hiermee ondersteunt de studenten in het ontwikkelen van de eigen mening.

De keuze van de toneelschool voor onderscheidende theater persoonlijkheden geeft het kader aan waarbinnen de eindtermen door studenten worden gerealiseerd. In de praktijk betekent het dat iedereen de eindtermen op een eigen manier realiseert, met sterke en minder sterke kanten.

De toneelschool onderkent dat er een spanning bestaat tussen het gedifferentieerde en steeds verder uitdijende werkveld, met een behoefte aan gespecialiseerde acteurs of theatermakers en het uitgangspunt van de toneelschool om voor al haar studenten de eindtermen voor acteur te realiseren en daarboven op de mogelijkheid te bieden bijzondere kwalificaties te verwerven op het gebied van theatermaken. Deze spanning wordt versterkt doordat studenten soms zo gericht zijn op het realiseren van de eigen doelen, dat ze minder aandacht hebben voor bepaalde aspecten van de opleiding. De toneelschool wil ze het opleidingsproces volledig laten doorlopen, omdat ze de ervaring heeft dat het leerproces allerlei essentiële verfijningen aanbrengt in de leerdoelen van de studenten, waardoor ze vanuit een breder en dieper inzicht hun eigen specialisatie kunnen gaan realiseren. Hierdoor ontstaat er soms spanning tussen het uitgangspunt van de school en de wensen van de studenten.

Daarnaast kan de druk op studenten verder vergroot worden doordat ze vaak ook moeten werken om een deel van hun inkomen te krijgen.

Beleidsvoornemens

- verder ontwikkelen van de taken en verantwoordelijkheden van de mentoren, zodat de begeleidingsverantwoordelijkheid wordt gedragen door meerdere personen en er overleg gevoerd kan worden
- het blijven stimuleren van het debat binnen het docentencorps over de samenhang tussen eindtermen acteur en theatermaker en de wijze waarop deze op de toneelschool gerealiseerd worden

1.3 curriculum

De toneelschool is een instelling waar studenten zich kunnen ontwikkelen tot beginnende theaterkunstenaars. De kwaliteiten en mogelijkheden van de individuele student staan daarbij centraal. De toneelschool selecteert toekomstige acteurs / theatermakers op bijzondere theatrale vermogens en op de motivatie theatrale eigenheid en karakter te ontwikkelen. Deze individuele ongelijkheid, die op school nadrukkelijk erkend wordt, leidt tot onderwijs dat adaptief en flexibel is. Daarbij worden studenten gestimuleerd op ondernemende wijze vorm te geven aan de individuele kwaliteiten en passies en biedt de toneelschool studenten ten principale de mogelijkheid om ook hun individuele wensen en vermogens volop te exploreren.

De toneelschool kent een lange traditie in het opleiden van acteurs die zich ontwikkelden als theatermakers. Vanuit deze traditie, die startte in het begin van de jaren tachtig, zijn verschillende landelijk bekende theatergroepen en theatermakers voortgekomen. De oorsprong van de ontwikkeling van deze makers kwam voort uit een combinatie van kwaliteiten als toneelspeler en maker. De toneelschool kiest voor een model waarbij de specialisatie theatermaker organisch voortvloeit uit de opleiding tot acteur omdat zij gelooft in de artistieke bron van het spelen. Deze bron is in de visie van de toneelschool een essentiële voorwaarde voor de specialisatie theatermaker.

De opbouw van het curriculum is gebaseerd op de competenties voor het opleidingsprofiel theater, opleidingskwalificaties acteur, zoals beschreven in het stuk Opleidingsprofiel Theater (9 juli 2001).

Om zowel de kwalificaties van de eindtermen voor het acteurschap voor alle studenten te realiseren als de individuele kwaliteiten en passies te honoreren vindt er in de loop van de studie een verschuiving plaats van cursorisch onderwijs, met als doel het aanleren van basisvaardigheden en een brede oriëntatie op alle facetten van het vak, naar projectmatig werken met als doel integratie van de verschillende vakken om invulling te geven aan de wensen en leerroute van de individuele student. Hier liggen mogelijkheden voor studenten om eveneens een aantal opleidingskwalificaties theatermaker te halen.

Tijdens de propedeuse wordt het lesprogramma in belangrijke mate cursorisch ingericht met als bedoeling een algemene oriëntatie op het vak. De student wordt een overzicht geboden van de beroepsmogelijkheden, maar krijgt ook inzicht in de eigen mogelijkheden, passies en wensen ten aanzien van de opleiding.

In de hoofdstudiefase ontstaat in toenemende mate ruimte voor de student individuele wensen ten aanzien van de opleiding vorm te geven, door het uitbouwen van eigen kwaliteiten en het specialiseren in bepaalde aspecten van het acteurschap of van het theatermaken. Alle lessen die een onderdeel zijn van het vaste schoolprogramma zijn gebaseerd op de uitgangspunten van het leerplan en zijn gericht op het realiseren van de algemene eindtermen die zijn afgeleid van de gemeenschappelijk overeengekomen opleidingskwalificaties voor het beroep acteur. De cursorische lessen krijgen in toenemende mate een integrale benadering. Projecten in het tweede jaar en in de eerste helft van het derde jaar zijn bedoeld om de student te laten oefenen met het integreren van de verschillende vakken.

De docenten hebben leerdoelen geformuleerd in een deelleerplan met afgeleide doelen (zie bijlage). Voor de vakken *dramaturgie*, *tekstoneel* en *Oriëntatie op wetenschap, het denken en de werkelijkheid* zijn readers beschikbaar. De rest van het lesprogramma, vanaf de tweede helft van het derde jaar, bestaat uit cursorische lessen, projecten en stages en is er op gericht de individuele kwaliteiten en ideeën van studenten uit te werken in een eigen leerroute. In

nauw overleg tussen de student, docenten en de opleidingscoördinator wordt deze leerroute verder vormgegeven via lessen, projecten en stages. Voor de begeleiding van projecten en lessen in het laatste deel van de studie zoekt de toneelschool gastdocenten met specifieke kwaliteiten en ervaring: regisseurs, acteurs en/of theatermakers.

Gedurende de hele opleiding blijft een intensieve begeleiding van het allergrootste belang, omdat individuele leerroutes maatwerk noodzakelijk maakt.

Curriculum uitgedrukt in lessen en studiepunten. Ieder studiepunt staat voor 40 uur studie: lessen en zelfstudie.

Vakken	1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar
Elementair spel	4	2		
Improvisatie	4	2	2	1
Tekstoneel	4	5	2	
Vrij spelen	4			
Rolopbouw / tekstanalyse		3	4	
Spelen voor de camera		2	2	1
Beeldanalyse	1			
Algemene bewegingstraining	2	1	1	1
Theater bewegingstraining	3	1	1	1
Moderne dans	2	1	1	1
Stem / spraak	3	2	2	2
Stem / tekst		3	3	2
Koor	1	1	1	1
Zang	1	1	1	1
Notenleer	1			
Dramaturgie	3	4	2	2
Oriëntatie op wetenschap, het denken en de werkelijkheid	2	3	2	2
Kunstgeschiedenis	1	1	2	
Grime		1		
Beeldende les	2			
Begeleiding	1	1	1	1
Projecten		5	8	18
Stages			3	3
Tv/filmprojecten			1	2
Voorstelling bezoeken	2	2	2	2
Studium generale, werkveld oriëntatie, excursies en dergelijke	1	1	1	1
Totaal	42	42	42	42

Evaluatie

Het curriculum van de school is gebaseerd op een algemeen leerplan en de wijze waarop hieraan door de docenten invulling wordt gegeven. De docenten zijn voornamelijk opgeleid als uitvoerend kunstenaar en werkzaam in de beroepspraktijk. Dat betekent dat zij op geheel eigen wijze invulling geven aan het leerplan en op een manier die soms niet ondergebracht kan worden bij een bestaand onderwijskundig model of methode. Daarbij gaan zij in op datgene wat zij te zien en te horen krijgen en vormt dat het uitgangspunt om doelen te realiseren. De doelen zijn volledig gebaseerd op de competenties voor acteur en theatermaker zoals vastgelegd in opleidingsprofiel theater, 9 juli 2001, onder verantwoordelijkheid van het netwerk drama.

De laatste jaren is een aantal docenten in vaste dienst om leeftijdsredenen gestopt met hun werk voor de toneelschool. Hun plek wordt ingenomen door nieuwe en vaak jonge docenten.

Daardoor wordt de noodzaak voor het opnieuw afstemmen van het programma actueel, zodat alle facetten die van belang zijn voor de realisatie van de eindtermen op een efficiënte manier aanbod komen. Dit is een voortdurend proces.

De opleidingscoördinator en docenten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de artistieke visie van de toneelschool en de vertaling daarvan naar het leerplan. Tijdens docentenvergaderingen wordt hieraan dan ook veel aandacht besteed.

Het programma in de propedeuse en het eerste deel van de hoofdstudiefase ligt in grote lijnen vast. Studenten met individuele wensen moeten bereid zijn deze wensen ondergeschikt te maken aan de algemene uitgangspunten van de toneelschool en kunnen deze pas in het laatste deel van de opleiding realiseren. De behoefte van de studenten om zich los te maken van de opleiding is dan ook zichtbaar in de stageperiode, waarbij ze vaak een grote behoefte uiten om zelfstandig aan de gang te gaan. Deze zelfstandigheid leidt ertoe dat het zicht op de ontwikkeling van de student tijdens de stageperiode soms wat minder intensief is.

Het programma van de toneelschool neemt veel tijd in beslag van de student. Werkweken van meer dan 40 uur zijn niet ongebruikelijk. Hierdoor bestaat het gevaar dat studenten volledig opgaan in de wereld van de toneelschool. Enige cocooning vindt zichtbaar plaats, terwijl het van groot belang is dat de studenten actief en open ten opzichte van maatschappelijke en culturele ontwikkelingen blijven staan en zich hierdoor laten voeden.

Beleidsvoornemens

- de toneelschool gaat in de komende jaren door met het vernieuwen van het docententeam en blijft daarbij op zoek naar mensen die voldoen aan haar kwaliteitscriteria en passen binnen het curriculum
- de toneelschool zal in de komende jaren veel aandacht blijven besteden aan de inhoudelijke afstemming van de lessen en samen met de docenten kijken naar de wijze waarop het leerplan via het onderwijsprogramma invulling krijgt en hoe de lessen onderling samenhangen
- de toneelschool zal binnen afzienbare tijd, samen met de andere opleidingen van de faculteit theater van de HkA, op een nieuwe locatie gehuisvest worden. Deze biedt studenten van de toneelschool extra mogelijkheden om vorm te geven aan interfacultaire samenwerking
- de toneelschool zal de kansen die dit voor studenten biedt binnen de vrije ruimte van haar curriculum extra stimuleren

1.4 opbouw en inhoud van de confrontaties met de beroepspraktijk (waaronder stages)

In het curriculum van de opleiding zijn vaste confrontaties met de beroepspraktijk opgenomen:

- jaarlijks worden diverse voorstellingen bezocht, geanalyseerd en geëvalueerd met de studenten. Tevens zijn studenten van de HkA in het bezit van een HkA pas waarmee ze te allen tijde gratis toegang hebben tot theatervoorstellingen in Arnhem. Hiertoe worden ze door de school gestimuleerd;
- excursies maken een vast onderdeel van het programma uit. Jaarlijks worden diverse buitenlandse en binnenlandse festivals bezocht en vindt er uitwisseling plaats met andere theateropleidingen;
- in het 2^e en 3^e studiejaar worden projecten georganiseerd, waarin de vakonderdelen worden geïntegreerd en de lesinhoud wordt toegespitst op presentaties. Afhankelijk van de inhoud van het project en de richting die studenten daaraan willen geven worden gastdocenten uit de theaterpraktijk uitgenodigd om de projecten te begeleiden;
- projecten in het tweede studiejaar zijn intern gericht en worden hoofdzakelijk voor de schoolgemeenschap gespeeld. Projecten in het derde en vierde studiejaar zijn logischer wijs meer gericht op het spelen voor algemeen publiek. Projecten van derde en vierde jaars spelen regelmatig op meerdere plaatsen in het land;
- vanaf de tweede helft van het derde studiejaar krijgt de student nadrukkelijk de gelegenheid zijn eigen keuzes verder te ontwikkelen. In de keuze van projecten en stages en bij het aantrekken van de gastdocenten staat de individuele keuze van de student mede centraal;
- in het derde en vierde studiejaar maken stages een belangrijk onderdeel van de opleiding uit. Hierin werkt de student verder onder professionele omstandigheden aan een productie in de beroepspraktijk. De keuze voor een stageplaats is gekoppeld aan dat deel van de beroepspraktijk waarvoor de student bevlogen is en hij kwaliteiten heeft getoond. De stage wordt dan ook gebruikt om specifieke vaardigheden te leren en aan te scherpen en ervaring in dat deel van de beroepspraktijk op te doen. De toneelschool begeleidt daarbij de studenten op afstand;
- in het vierde studiejaar krijgen de studenten ook een zakelijke oriëntatie op het vak. Een medewerker van de vakbond geeft voorlichting over contract onderhandelingen, WIK-regeling, subsidieaanvragen, belastingen, zelfstandigheidverklaring en andere relevante zaken. Alle studenten worden gestimuleerd lid te worden van de vakbond.

Na afronding van de studie heeft de student minimaal deelgenomen aan drie projecten en deze met een goed beoordeelde evaluatie afgerond. Hierbij is het mogelijk in een van deze jaren een project te vervangen door een extra stage buiten school.

De school besteedt veel aandacht aan het zoeken naar de stage die bij de richting van de student past. In bijna alle gevallen lukt het ook dit te realiseren, dankzij het hechte netwerk en de vele contacten met de beroepspraktijk. De mentor en de student stellen gezamenlijk een vast wat een passende stage is voor een student, waarbij bijzondere passies en kwaliteiten verbonden worden aan specifieke leerdoelen.

Het is opvallend dat studenten tijdens de studie nog slechts weinig belangstelling hebben voor de zakelijke oriëntatie op het vak.

De toneelschool heeft het beleid de studenten in de eerste fase van hun studie (1^e en 2^e jaar) nog niet in aanraking te brengen met castingbureaus. De toneelschool hecht veel belang aan de zorgvuldige groei van het artistieke talent en voert daarom hierin een terughoudend beleid.

In overzicht:

Jaar	Project/stage	Studiepunten	Doelen
1 ^e jaar	Bezoek voorstellingen	3	Kennismaking met verschillende theatrale verschijningsvormen, leren kijken en analyseren van voorstellingen
	Excursies	1	Kennismaking met beroepsveld
2 ^e jaar	Bezoek voorstellingen	2	Zie bovenstaande
	Projecten	3	Intern gericht, integrale benadering van spelen, eigen repertoire / stijl en themakeus
	Excursies	1	Kennismaking met beroepsveld
3 ^e jaar	Bezoek voorstelling	2	Zie bovenstaande
	Projecten	7	Integrale benadering, specialisatie op eigen voorkeur, tournee
	Stages	5	Toepassing in de praktijk, eigen keuzes en richting beroepspraktijk, aanscherpen kwaliteiten
	TV/filmprojecten	4	Kennismaking met deel beroepspraktijk, ervaring opdoen in specifieke eisen televisie en film spel
	Excursies	1	Kennismaking met beroepsveld
4 ^e jaar	Bezoek voorstellingen	2	Zie bovenstaande
	Projecten	10	Integrale benadering, specialisatie op eigen voorkeur, tournee
	Stages	7	Toepassing in de praktijk, eigen keuzes en richting beroepspraktijk, aanscherpen kwaliteiten
	Tv/filmprojecten	3	Kennismaking met deel beroepspraktijk, ervaring opdoen in specifieke eisen televisie en film spel
	Excursies	1	Kennismaking met beroepsveld
	Zakelijke oriëntatie	1	Voorlichting over zakelijke aspecten

Evaluatie

De beroepspraktijk speelt vanzelfsprekend een prominente rol in het onderwijs van de toneelschool. Naast de vaste momenten in de studie waarin de confrontaties georganiseerd zijn, spelen de docenten die zelf actief zijn in de beroepspraktijk een belangrijke schakelfunctie. Zij brengen de ideeën, ontwikkelingen en visies die zij in de beroepspraktijk tegenkomen als vanzelf mee de toneelschool in.

De toneelschool heeft door haar geografische ligging in het land een wat grotere afstand tot de randstad waar het gros van de gezelschappen, castingbureaus en productiekernen actief is. Deze afstand impliceert dat de toneelschool extra aandacht besteedt aan het onderhouden van goede relaties met gezelschappen. Het betreft een wezenlijk aspect van de taak van de opleidingscoördinator.

Beleidsvoornemens

- handhaving van het onderhouden van contact met alle gezelschappen, castingbureaus en productiekernen en bij deze contacten zo veel mogelijk docenten en mentoren van de school betrekken
- docenten en studenten blijven stimuleren om hun netwerk te onderhouden, uit te bouwen en in te zetten voor de toneelschool en daarbij ook de schakelfunctie te vervullen tussen de artistieke leiders van de gezelschappen en de toneelschool

1.5 samenhang en integratie binnen het curriculum

Alle studieonderdelen zijn er op gericht zelfstandige theaterpersoonlijkheden de kans te geven zich te ontwikkelen.

De rode draad voor iedere student tijdens zijn studie begint met een oriëntatie van het eigen arsenaal, via herontdekking van eigen mogelijkheden naar uitbreiding daarvan, een ontwikkeling van dramatische vormgevoeligheid, uitmondend in een transformatie van de middelen, van een persoonlijk arsenaal naar die van een door de acteur te spelen theatrale figuur. Er is altijd sprake van een creatief proces tussen de verschillende leden van de schoolgemeenschap. Alle betrokkenen, opleidingscoördinator, mentoren, docenten en studenten, vervullen hun rol in het groeiproces van de student, waarbij kennisoverdracht, wederzijdse beïnvloeding en creatieve groei en ontwikkeling centraal staat.

De toneelschool leidt haar studenten op tot acteur en biedt daarnaast de mogelijkheid om in de laatste fase van de opleiding te specialiseren tot theatermaker. Dit is een principiële keuze omdat de toneelschool van mening is dat toneelspelen de bron is van waaruit verdere kwalificaties op het gebied van theatermaken, zoals regisseren en toneelschrijven, voortkomen.

De opleiding is opgedeeld in twee fases: propedeuse en de hoofdstudiefase.

a. De propedeuse, duur 1 jaar is een oriëntatie op het vak van acteur. Doelen van de propedeuse zijn:

- De student inzicht te verschaffen in de beroepsmogelijkheden voor de acteur
- De student inzicht en kennis verschaffen over de wijze waarop de studie op de toneelschool is ingericht
- De student inzicht en kennis te geven over de eigen kwaliteiten en mogelijkheden
- Inzicht verschaffen in het omgaan met creatieve problemen, zowel in de verbreding als in de verdieping
- Aanleren van basisvaardigheden van het vak
- Het leren kennen van facetten van de persoonlijkheid van de student die hem/haar in staat moeten stellen een optimaal rendement te halen uit zijn eigen invulling van het vak.
- De student te leren zelfstandig om te gaan met de aangeboden lesstof
- De student meer inzicht te verschaffen in de individuele bevoeging en passie voor het vak acteur

De propedeuse dient naar de mening van de docenten, opleidingscoördinator en mentor voldoende te zijn afgerond om te worden toegelaten tot de hoofdstudiefase.

In bijzondere gevallen, wanneer een student niet voldoet aan de eindtermen van de propedeuse, bestaat de mogelijkheid de propedeuse te doubleren.

Theoretisch bestaat de mogelijkheid de student het bindend advies gegeven de school te verlaten. De toneelschool heeft nog geen gebruik hoeven maken van dit middel. De inzichten die tot zo'n advies zouden leiden worden direct met de student gecommuniceerd, en komen in ieder geval aan de orde tijdens de evaluatie na het eerste kwartaal. De student wordt nadrukkelijk begeleid en in overleg met de opleidingscoördinator en de mentor wordt er naar gestreefd met de student tot een gezamenlijk besluit te komen voor begin februari.

De keuze van de toneelschool om het toneelspelen ook als basis te nemen voor ontwikkeling op de terreinen van de theatermaker komt in de propedeuse expliciet tot uitdrukking. De aandacht in de cursorische lessen is daar volledig gericht op het acteren. Dit impliceert ook

dat de toneelschool in haar aanname beleid gericht is op studenten met expliciete acteertalenten.

b. De hoofdstudiefase

In de hoofdstudiefase vindt een verschuiving plaats van grotendeel verplichte leerstof naar een meer zelf gekozen lesprogramma, dat wordt samengesteld door de student zelf, in samenspraak met zijn/haar mentor en de opleidingscoördinator.

In het eerste deel van de hoofdstudiefase blijft het cursorisch lesprogramma gehandhaafd en wordt het uitgebreid met projecten waarbij een integrale benadering van het vak centraal staat.

In het tweede deel van de hoofdstudiefase, vanaf het tweede deel van het derde jaar, worden via projecten en stages wensen en voorkeuren van de studenten nadrukkelijk gehonoreerd. Op dat moment is een stadium in het leerproces van de student bereikt dat er vanuit voldoende inzichten een keuze kan worden gemaakt voor een verdere specialisatie of verbreding. De student is in staat om vanuit een brede kennis en visie op het vak en de beroepspraktijk eigen keuzes te maken en zich te specialiseren in één of meerdere onderdelen van het vak en om een keuze te maken voor acteur en/of theatermaker. Om dit proces te begeleiden worden verschillende evaluatievormen gebruikt. (per les en per jaargroep). In deze fase blijven cursorische lessen gehandhaafd, voor het verder ontwikkelen en bijschaven van specifieke vaardigheden, zoals stem en beweging.

Het vierde studiejaar bestaat uit vijf onderdelen:

- de verworven inzichten, kennis en vaardigheden worden door de student gebruikt in situaties die zoveel mogelijk lijken op dat deel van de beroepspraktijk waarin de student zich wil specialiseren
- Elementen van het lesprogramma, waarvan gebleken is dat zij voor de student nog voorzien in de opvulling van tekortkomingen, worden voortgezet door middel van cursorische lessen
- De voorkeuren of specialismen van de student worden ontwikkeld in productievormen die aan het vak van acteur en/of theatermaker eigen zijn
- In samenwerking met de school wordt er gewerkt aan een goede overgang naar de beroepspraktijk
- Als afronding van de gehele studie maakt de student een werkstuk

Het doel van de hoofdstudiefase is de student toe te rusten om zelfstandig zijn weg te vinden in de beroepspraktijk van het theater en voldoende kwaliteiten aan te brengen op het gebied van acteren, theatermaken en cultureel ondernemerschap om als uitvoerend professioneel podiumkunstenaar aan de slag te gaan. De doelen van de hoofdstudiefase zijn volledig afgestemd op de visie op de beroepspraktijk en de algemene eindtermen.

In de eerste tweeënhalf jaar van de studie komende de verschillende leerdoelen diverse malen, door diverse docenten aanbod. Deze cyclische werkvorm van de toneelschool ondersteunt studenten bij de integratie van het geleerde in de praktijk.

In de eerste fase van de hoofdstudiefase worden dwarsverbanden gelegd tussen de vakken, zodat de student op een geïntegreerde wijze de opgedane kennis en ervaring kan gaan leren toepassen. De studenten leren zich de inzichten en vaardigheden eigen maken die nodig zijn om het acteren op een vakmatige wijze te beheersen. Vanuit verscheidene invalshoeken

maken zij verder kennis met uiteenlopende artistieke werkwijzen, speelstijlen en methodieken om tot spelen te komen.

In het tweede deel van de hoofdstudiefase worden verworven inzichten, kennis en vaardigheden door de student gebruikt in situaties die zoveel mogelijk lijken op die in de beroepspraktijk. Verder worden elementen uit het lesprogramma daar waar nodig verfijnd, kunnen studenten voorkeuren of specialismen verder ontwikkelen, wordt er gezocht naar een goede overgang naar de beroepspraktijk. Als afronding van de studie maakt de student een werkstuk.

Evaluatie

De cursorische opzet van de propedeuse en de hoofdstudiefase lijkt in tegenspraak met het zoeken naar theateraal eigenzinnige persoonlijkheden. Binnen de lessen wordt echter gedifferentieerd gewerkt en is er veel aandacht voor het individu.

De toneelschool constateert dat zij vanuit een enigszins geïsoleerde positie haar studenten opleidt en dat de kansen die er liggen om binnen de faculteit interdisciplinair te werken niet volledig worden benut. Studenten zouden met name in de laatste 1 ½ jaar meer uitgedaagd kunnen worden om interdisciplinair te werken en daarbij mede studenten van bijvoorbeeld de dansacademie of de academie voor beeldende kunst op te zoeken. Daarom heeft de faculteit theater de oprichting van een eigen theaterwerkplaats in haar beleidsplan opgenomen. Hier kunnen de studenten de artistieke en productionele ondersteuning krijgen om interdisciplinaire projecten te ontwikkelen en uit te voeren.

Sinds een aantal jaren kent het kunstonderwijs de zogenaamde voortgezette opleidingen (2^e fase onderwijs), waar jonge kunstenaars zich artistiek verder kunnen ontwikkelen. Er zijn voortgezette opleidingen op het gebied van de beeldende kunst en vormgeving, muziek en sinds kort dans. Ook het theateronderwijs kent zijn eigen voortgezette opleiding, geïnstitutionaliseerd in DasArts en verbonden aan de theaterschool van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten. In tegenstelling tot de andere voortgezette opleidingen die volledig onder het regiem van de directie HBO van het ministerie van OCenW vallen, is ook de directie Cultuur van dit ministerie rechtstreeks betrokken bij deze voortgezette opleiding. Het is duidelijk dat beide directies andere taakstellingen en belangen hebben en andere posities innemen binnen het Nederlands kunst- en theaterbeleid. DasArts heeft zich in de jaren van haar bestaan ontwikkeld tot een toonaangevende internationale werkplaats op het gebied van theater, waar tal van jonge kunstenaars de mogelijkheid hebben gekregen hun artistieke kwaliteiten verder te ontwikkelen. Daarbij moet geconstateerd worden dat het toneel slechts een van de mogelijke invalshoeken was. Voor jonge acteurs met ambities om zich verder in de regie te bekwamen bood DasArts nauwelijks mogelijkheden. Dat valt DasArts niet te verwijten. Dit instituut had nooit het oogmerk regisseurs of choreografen op te leiden.

Voor het theateronderwijs (drama en dans) heeft dit tot consequentie gehad dat typische 2^e fase opleidingen, zoals die voor choreograaf en regisseur (aan dit soort opleidingen moet je niet beginnen als je 17 bent en net van de HAVO afkomt) niet van de grond zijn gekomen. De dansopleidingen van de HkA, Rotterdamse Dansacademie en de Amsterdamse Hogeschool voor de kunsten hebben daarop het gezamenlijke initiatief genomen een voortgezette opleiding choreografie te ontwikkelen. Deze opleiding zal in september 2002 erkend en bekostigd van start gaan.

Met dit voorbeeld voor ogen lijkt het zeer wenselijk dat ook de theaterscholen de handen ineenslaan en een gezamenlijk initiatief ontplooien om een voortgezette opleiding regie te

ontwikkelen. Want zoveel is wel duidelijk dat initiatieven die slechts aan een hogeschool gekoppeld zijn een minimale kans van slagen hebben.

Binnen het netwerk drama is dan ook momenteel overleg gaande met de collega theaterscholen van Amsterdam, Maastricht en Utrecht om tot de oprichting van een (bekostigde) masteropleiding regie te komen.

Het volgtijdelijke verband tussen de propedeuse en de hoofdstudiefase is duidelijk. De toneelschool volgt daarin altijd de weg van het overleg met de student. Het is in de afgelopen tien jaar niet voorgekomen dat de toneelschool een conflict had met één van haar studenten over het al dan niet voort zetten van de studie. De toneelschool kiest voor een arbeidsintensieve werkwijze waarin royaal gelegenheid is om veel individuele aandacht te geven.

Beleidsvoornemens

- inrichting facultaire theaterwerkplaats welke gerealiseerd moet zijn in 2004
- gezamenlijk met de theateropleidingen in Amsterdam, Utrecht en Maastricht een voortgezette opleiding (master) theater ontwikkelen gericht op de regie.

1.6 de bewaking van de kwalificaties

De toneelschool Arnhem is altijd een kleine school geweest waar iedereen elkaar kende. Na afronding van de studie zijn de contacten tussen de school en haar pupillen altijd gebleven en is er op informele gronden veel reflectie geweest op de studie, de opbouw van het curriculum en de wijze waarop de startkwalificaties werden gerealiseerd. Ook na afronding van de studie aan de toneelschool bleef er veel contact tussen ex studenten, de opleidingscoördinator en de docenten. Om voor de reflectie niet alleen afhankelijk te blijven van de persoonlijke contacten experimenteert de toneelschool met een evaluatiesysteem, waarbij kwantitatief en kwalitatief onderzoek wordt verricht onder afgestudeerden van de toneelschool.

Het kwantitatieve onderzoek richt zich op alle afgestudeerde student, Ieder jaar wordt een vragenformulier toegestuurd aan studenten die de twee jaar daarvoor zijn afgestudeerd. Hierin wordt gevraagd naar relevante werkervaring, arbeidsomstandigheden, eigen initiatieven, tevredenheid over kennis en vaardigheden die vanuit school zijn meegekregen, bij – en nascholingsbehoefte en overige opmerkingen. Dit onderzoek geeft inzicht in de kwaliteiten van de opleiding, de ontwikkelingen in het beroepsveld en de gehanteerde arbeidsovereenkomsten. Tevens worden opmerkingen en wensen ten aanzien van de opleiding, bij – en of nascholingswensen bestudeerd en daar waar relevant gerealiseerd.

Het kwalitatieve onderzoek richt zich op een drietal, willekeurig gekozen studenten tien jaar na hun opleiding. Dit onderzoek gaat dieper in op de wijze waarop zij zich in hun vak hebben ontwikkeld en wat zij, van een wat grotere afstand en met meer ervaring, de toneelschool kunnen meegeven over het beroepsveld, de ontwikkelingen van het vak en de wijze waarop deze ontwikkelingen in het leerplan kunnen worden opgenomen.

De resultaten van deze onderzoeken worden opgeslagen in het schoolarchief en besproken met docenten en studenten. Mogelijk zal het evaluatiesysteem ook positieve stimulansen geven aan het onderwijs. Aangezien het evaluatiesysteem pas onlangs is geïntroduceerd is daarmee nog geen ervaring.

Tijdens de studie wordt drie keer per jaar met alle studenten gesproken over de kwaliteit van de opleiding, de wensen en ideeën van de studenten, tijdens de studie-evaluatie-bijeenkomsten.

Evaluatie

De contacten met de studenten en afgestudeerden hebben een sterk informeel karakter. De toneelschool heeft een goede relatie met veel van haar studenten, zowel met pas afgestudeerden als met hen die al langer aan het werk zijn. Daarnaast levert de kunstenmonitor en de daarbij behorende instellingsmonitor informatie op over de afgestudeerden.

Uit alle gegevens blijkt dat de afgestudeerden van de toneelschool hun weg vinden in het beroepsveld en allen goed aan het werk komen.

Beleidsvoornemens

- verwerken van kwantitatief en kwalitatief volgsysteem en combineren met kennis uit kunsten en instellingsmonitor, gegevens bespreken met de docenten en indien wenselijk bijstelling van leerplan of beleid

1.7 de gerealiseerde kwalificaties

De startkwalificaties van de student worden bij afronding van de studie getoetst aan de hand van de afstudeervoorstelling, de scriptie en het persoonlijke dossier.

De student kiest zelfstandig de inhoud, vorm en partners voor zijn afstudeer project. Via deze keus geeft de student een statement af over zijn specialisatie / voorkeur voor acteren dan wel theatermaken en de persoonlijke voorkeur die hij heeft voor het beroepsveld.

Het afstudeerproject is een openbaar toegankelijke theatervoorstelling. De voorstelling wordt bezocht en beoordeeld door docenten van de toneelschool. De evaluatie van de voorstelling vindt plaats tussen opleidingscoördinator, mentor, gastdocent en de student. Naar aanleiding van deze evaluatie en het werkproces schrijft de student een verslag dat hij mondeling presenteert in de studie-evaluatie-bijeenkomst.

Tijdens het proces om tot een voorstelling te komen, zowel in de stages als bij de afstudeervoorstelling, toont de student een essentiële en positieve bijdrage te kunnen leveren aan het eindproduct, zowel inhoudelijk als praktisch en neemt hij volledige verantwoordelijkheid voor zijn rol in het proces. De vaardigheden worden getoetst door de samenwerkingspartners (medespelers, regisseur, vormgever etc.) in samenspraak met de opleidingscoördinator en de student. De bijdrage van de student ligt in ieder geval op het vlak van uitvoerend acteur, maar kan ook bestaan uit het schrijven van teksten, het regisseren en/of theateraal vormgeven van de voorstelling.

In de afstudeer voorstelling, die beschouwd wordt als een proeve van bekwaamheid, etaleert de student verschillende verworven kwaliteiten in onderlinge samenhang en getuigt hij ervan op intelligente en betrokken wijze vorm te kunnen geven aan zijn rol en zijn aandeel in de voorstelling.

Tijdens de repetities getuigt de student in woord en daden van analytisch vermogen en is hij in staat om zelfstandig vorm te geven aan zijn personage. Tevens is hij in staat om op zichzelf, collega's en het proces te reflecteren, communiceert hij hierover op een eigen en heldere manier gedurende de repetitie en na afloop. De student beschrijft het proces en zijn analyses in het eindverslag.

De student schrijft een werkstuk dat beoordeeld wordt door de docenten en opleidingscoördinator van de opleiding. Nadat het werkstuk is goedgekeurd heeft de student zijn studie aan de toneelschool afgerond.

De school onderhoudt goede contacten met zoveel mogelijk artistieke leiders van theaterbedrijven, regisseurs, castingbureaus en acteurs. Deze contacten zijn er onder andere ten behoeve van stages, gastdocenten voor projecten en workshops en samenwerkingsprojecten met artistiek leiders van grote en kleine theaterbedrijven in Nederland. Hierdoor zijn de lijnen kort en door de goede verhoudingen komt feedback op de startkwalificaties, werkwijze en instelling van de studenten rechtstreeks aan de orde.

Evaluatie

De keuze voor eigenzinnigheid en voor de gecombineerde aanpak van acteur / theatermaker impliceert theatrale persoonlijkheden met goede kwalificaties, maar ook mensen met sterke en minder sterke kanten. De toneelschool vindt het van belang dat haar studenten bij zichzelf de mogelijkheden en ook de werkpunten onderkennen en hierover open en direct kunnen communiceren, zodat ze in de uitvoering van hun vak kunnen blijven groeien.

De toetsing van de startkwalificaties vindt plaats op grond van hierboven genoemde 'eindproducten' en is de verantwoordelijkheid van de opleidingscoördinator en docenten. De mentor speelt hierbij een centrale rol.

Beleidsvoornemens

- toetsingscriteria in een document vastleggen, criteria voor studenten inzichtelijk maken
- samen met de mentoren een bredere toetsingsformule ontwikkelen en implementeren binnen de opleiding

EFFECTIVITEIT EN EFFICIËNTIE: HET BEDRIJFSECONOMISCH EN STUDEERBAARHEIDSPERSPECTIEF

2.8 de werkvormen en studieactiviteiten

Inleiding

Bij het werken in de beroepspraktijk van het theater is er nagenoeg altijd sprake van het werken in een ensemble. Om tot een eindproduct te komen is sprake van een proces waarbij verschillende personen met verschillende verantwoordelijkheden zijn betrokken. De toneelschool acht het van bijzonder belang dat de student tijdens de studie aan de toneelschool kennis krijgt van de verschillende rollen en verantwoordelijkheden in zo'n proces en dat hij leert daarin zijn plaats in te nemen, maar ook ruimte biedt aan anderen om meningen en of ideeën te ventileren. De toneelschool is derhalve van mening dat openheid, transparantie en een goede communicatie van essentieel belang is om later in de beroepspraktijk een positieve bijdrage te kunnen blijven leveren aan het eindproduct. Een van de werkvormen om het bovenstaande aan de orde te stellen is de studie-evaluatie-bijeenkomst.

De studie-evaluatie-bijeenkomst vindt drie keer per jaar plaats en stelt de student in staat om te reflecteren op het functioneren van zichzelf en van mede studenten, docenten en de school en verantwoordelijkheid te nemen voor het op gang houden van zijn eigen leerproces. Deze bijeenkomsten vinden plaats, na de afzonderlijke les – en projectevaluaties en is een algemene uitwisseling van studenten, docenten, mentoren en opleidingscoördinator. Tijdens de studie-evaluatie-bijeenkomst vertelt iedere student over zijn eigen ontwikkeling, zijn werkpunten en leerdoelen aan de hand van een samenvattend verslag dat hij geschreven heeft naar aanleiding van de deelevaluaties. Deze bijeenkomst is dan ook een rijke variatie aan ervaringen, van eerste tot vierde jaars. Daardoor geeft het eenieder inzicht in processen in en kennis van de beroepspraktijk en stimuleert het een positieve en constructieve houding ten aanzien van het eigen leren, het leerproces van anderen en het bereiken van persoonlijke en algemene leerdoelen.

De toneelschool Arnhem kiest voor docenten die actief zijn in de beroepspraktijk. Zij werken vanuit ervaring en kennis over het werkveld en ontwikkelen op grond hiervan hun eigen methode. De toneelschool hangt derhalve ook niet één methode aan, maar gebruikt de inzichten die de docenten ontwikkeld hebben op grond van hun ervaring in het werkveld.

Uitgangspunten onderwijswerkvormen

De toneelschool hanteert verschillende werkvormen. Het gebruik van de verschillende werkvormen dient in ieder geval een tweeledig doel:

- de student dient basiskennis en vaardigheden te hebben met betrekking tot het vak acteren, waarbij er een accent ligt op oefening, herhaling en niet resultaatgericht onderzoek, zodat hij instaat is continue kwaliteit te leveren in diverse uitingen van de theaterpraktijk
- de student dient zich te ontwikkelen tot een zelfstandig podiumkunstenaar, met een eigen visie en mening, die een keuze kan maken voor dat deel van de beroepspraktijk dat zich op een positieve manier verhoudt tot zijn mogelijkheden en interesses en met een attitude waarmee hij zich te allen tijde verder kan ontwikkelen

Gehanteerde onderwijswerkvormen zijn:

- cursorische lessen, waarbij het accent ligt op oefening, herhaling en niet resultaat gericht onderzoek

- workshops, gericht op een aspect van de kunstpraktijk afgerond binnen een van tevoren vaststaande periode
- projecten, waarin de lesinhoud wordt toegespitst op een presentatie voor publiek
- stages, waarin de student onder professionele omstandigheden aan een productie in de beroepspraktijk werkt
- excursies
- werkstuk, waarin de student een theoretisch gegeven uitwerkt dat betrekking heeft op het vak acteur. Mogelijke onderwerpen: een toneelfiguur, een theaterfiguur, een tekst, een theatertheorie, een thema, uiteenlopende speelstijlen, de toneelopleiding, of de eigen ontwikkeling. De vorm van het werkstuk is vrij, maar dient zodanig te zijn vastgelegd dat deze een onderdeel kan zijn van het dossier, zoals een verslag, film, boek etc.
- ten behoeve van bijzondere specialisaties, zoals toneelschrijven, is het mogelijk dat er specifieke werkvormen worden gehanteerd. In overleg met de opleidingscoördinator en de mentor wordt dan gezocht naar de geschikte onderwijsvorm
- begeleiding: individueel en in groepsverband

Ten aanzien van verschillende vakken zijn readers ontwikkeld. Voor teksttoneel in het eerste jaar, dramaturgie en Oriëntatie op wetenschap, het denken en de werkelijkheid. Verder nemen docenten studiemateriaal mee, zoals toneelteksten, beschouwingen, journalistieke artikelen en/of recensies.

De vaktechnische vakken

De aanstaande acteur dient over vele vaardigheden te beschikken. Deze vaardigheden worden aangeleerd in cursorische lessen en worden met elkaar geïntegreerd in projecten en stages. Tevens worden **workshops** aangeboden om specifieke vaardigheden aan te leren.

De cursorische lessen maken veelvuldig gebruik van verschillende activiteiten, waarbij op een natuurlijke wijze de verschillende deelaspecten in de lessen verweven worden. Zo wordt er bijvoorbeeld tijdens de bewegingslessen met teksten en gedichten gewerkt, en wordt er tijdens improvisaties en tekstbehandelingslessen veel met beweging en stem gewerkt.

De projecten integreren de verschillende vakken op een natuurlijke wijze, waarbij er accenten gegeven kunnen worden, maar altijd aandacht is voor het brede perspectief van het acteren.

Het karakter van de lessen is interactief waarbij er altijd een wisselwerking plaatsvindt tussen het aanbod en de vraag van de docent, het aanbod op de vloer van de student en de reflectie daarop van de docent en de medestudenten. Het lesprogramma is zo opgezet dat de studenten ook een belangrijk deel van de tijd (ongeveer 2/5 deel van de tijd) zelfstandig werken.

De theoretische vakken

De theoretische vakken worden gedoceerd in lesvormen waarbij de studenten gestimuleerd worden actief bij te dragen door middel van debat, spreekbeurten, lezingen, doen van onderzoek en het schrijven en voordragen van verslagen en essays.

De stages

Tijdens de stage wordt de student zelfstandig op pad gestuurd om de tot dan geleerde vaardigheden in de praktijk te verfijnen. De toneelschool stelt dat het van het grootste belang is dat de studenten individueel en zelfstandig de stage volbrengen. De stage wordt begeleid door de regisseur en het gezelschap waarmee de student een overeenkomst heeft gesloten. De toneelschool begeleidt op afstand.

Begeleiding

Tijdens de begeleiding door mentoren en opleidingscoördinator wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de individuele mogelijkheden van de student en de groei van zijn artistieke visie.

Bibliotheek

De toneelschool heeft de beschikking over een kleine bibliotheek waarin theaterliteratuur, toneelstukken, recensies, theatertijdschriften en scripties zijn opgenomen. Tevens kunnen studenten gebruik maken van de mediatheek van de HkA. Studenten worden gestimuleerd om gebruik te maken van alle ter beschikking staande leermiddelen.

In het eerste en tweede jaar wordt een enkele maal het reguliere programma onderbroken voor interfacultaire middagen georganiseerd vanuit het Studium Generale van de HkA (kaAp). Deze middagen zijn bedoeld voor eerste en tweede jaars studenten van de Hogeschool (zowel van uitvoerende als docentenopleidingen) en stellen belangrijke actuele thema's aan de orde op het gebied van de kunsten door gasten met een zekere reputatie uit te nodigen. Op grond van het thema en de spreker bezoeken studenten deze bijeenkomsten.

Tot slot zij nog vermeld, dat iedere student die staat ingeschreven aan de HkA tegen betaling van vijftig gulden kan beschikken over een cultureel paspoort Arnhem, waarmee hij gratis de schouwburg, het Gemeente Museum, de bibliotheek, het Gelders Orkest en tegen reductie het Filmhuis kan bezoeken.

Studieactiviteiten

In de studieactiviteiten die van de student worden gevraagd stimuleert de opleiding dat studenten zich actief verhouden tot hun eigen studie. Vanaf het eerste jaar wordt studenten duidelijk gemaakt, dat het geen zin heeft zich consumptief en afwachtend op te stellen. Door te werken met kleine groepen, waarin studenten geleerd wordt elkaar kritisch feedback te geven, door vanaf het eerste jaar alle studenten te betrekken bij de studie-evaluatie-bijeenkomst, door alle theorie in werkcollegevorm, of intervisievorm aan te bieden, door naast de evaluatie door docenten steeds een zelfevaluatie te vragen, door de veelvuldig terugkerende eis eigen visie te verwoorden stimuleert de opleiding een actieve leerhouding. Daarmee levert de student niet alleen een positieve bijdrage aan het leerproces van zichzelf en anderen, maar stimuleert hij de school en de docenten om continue kwaliteit te leveren.

Overige studieactiviteiten ¹

- niet prestatiegerichte oefensituaties
- presentaties of spreekbeurten
- projecten
- stages
- debatteren
- literatuuronderzoek
- schrijven
- feedback geven en ontvangen
- dossier bijhouden over de eigen ontwikkeling
- werkveldoriëntatie

---

¹ Naast de hiergenoemde studieactiviteiten worden studenten gestimuleerd ook directe confrontatie met de maatschappij aan te gaan, zoals het spelen in bedrijfstrainingen. Hoewel dit geen officiële studieactiviteit is hecht de school veel belang aan het feit dat studenten betrokken zijn bij dit soort activiteiten vanwege de maatschappelijke relevantie ervan.

- bezoeken voorstellingen, festivals en gezelschappen

evaluatie

De studie-evaluatie-bijeenkomst is voor de toneelschool niet alleen een belangrijk instrument om de onderlinge betrokkenheid te versterken, het geeft studenten de mogelijkheid om te leren gaan met het ontvangen en geven van kritiek. Dat gebeurt op zo'n manier dat ze daardoor tijdens hun studie en in de beroepspraktijk efficiënt kunnen bijdragen aan het artistieke eindproduct. Daarmee bouwt de student intrinsieke zekerheid op over zijn rol en positie en de bijdrage die hij kan leveren.

Op deze manier is de studie-evaluatie-bijeenkomst een zinvolle bijdrage aan de ontwikkeling van de student, waarbij studenten uit alle jaren en ieder op hun eigen niveau met elkaar en met de docenten werken. De investering die door opleidingscoördinator, docenten en studenten wordt gedaan is groot, maar wordt door iedereen de moeite waard gevonden.

De invulling die docenten geven aan het lesprogramma is vaak gebaseerd op ervaring in de beroepspraktijk en een zelf ontwikkelde methode. Het zoeken naar nieuwe docenten die passen binnen het curriculum vraagt dan ook veel aandacht van de opleidingscoördinator. Tot nu toe is het altijd gelukt de juiste docenten te vinden. Mede door het werken met nieuwe docenten vraagt de juiste afstemming van de lessen bijzondere aandacht. De eindverantwoordelijkheid voor deze afstemming is in handen van de opleidingscoördinator. Zij wordt hierin gesteund door het docententeam.

De toneelschool hanteert een veelheid aan werkvormen, en maakt onderscheid tussen de praktijkvakken, de theorie vakken en overige werkvormen. Over het algemeen zijn de werkvormen en de studieactiviteiten zeer passend voor het theateronderwijs. De opbouw van de werkvormen biedt veel mogelijkheden tot oefenen, integreren en theoretisch verdiepen. De toneelschool stimuleert de zelfwerkzaamheid van de studenten in alle jaren.

De studenten op de toneelschool stellen zich over het algemeen zeer actief op. Van consumptief gedrag is geen sprake. Ze bezoeken regelmatig voorstellingen en andere kunstuitingen. Ondanks een uitstekende relatie met de schouwburg Arnhem blijkt het toch moeilijk om het gesprek tussen studenten en de schouwburgorganisatie meer betekenis te geven. Dit is eigenlijk niet te vangen in een formele uitwisseling (die is er namelijk wel), maar vraagt een plek waar studenten, kunstenaars en beleidsbepalende personen elkaar op informele wijze kunnen ontmoeten en die ruimte biedt aan debat en uitwisseling van ideeën en meningen.

Het gebruik van computers en de aansluiting op het internet zijn op de toneelschool niet aanwezig. Het is voor de toneelschool van belang moderne onderzoeksmiddelen, zoals het internet, toe te voegen aan de mogelijkheid voor studenten om zich te verdiepen in de achtergronden en theorieën.

Het interfacultair aanbod sluit regelmatig niet goed aan bij de behoeftes van de studenten van de toneelschool. De toneelschool kan zich wat nadrukkelijker uitlaten over haar behoeftes en wensen in deze.

Beleidsvoornemens

- via gestructureerd docenten overleg aandacht besteden aan de afstemming van de lessen. Besluiten worden vertaald in 't algemene leerplan en de afzonderlijke uitwerkingen

- computergebruik en aansluiting op internet binnen afzienbare tijd voor de toneelschool realiseren
- wensen ten aanzien van interfacultaire aanbod zowel wat betreft inhoud als vorm duidelijk naar voren brengen bij KaAp
- bijdragen aan de realisatie van een informele ontmoetingsplek (sociëteit) waar studenten, beleidsmakers en kunstenaars uit de regio elkaar bij regelmaat ontmoeten.

2.9 toetsen: inhoud en niveau

De school hanteert een uitgebreid systeem om de ontwikkeling van de individuele leerling gedurende de vierjarige studie te volgen. In hoofdstuk 2.12 wordt beschreven hoe de school iedere individuele leerling gedurende zijn studietijd volgt en ook in de loop der jaren meer vrijheid geeft om zijn eigen keuzes te maken. Naast die gedifferentieerde leerlingvolgsysteem zijn er jaarlijks ook diverse presentatie en voorstellingsmomenten. Iedere student bouwt een eigen dossier op gedurende zijn studie aan de toneelschool. Alle dossiers worden bewaard in het archief van de toneelschool.

De propedeuse is volledig ingericht op niet resultaat gericht onderzoek, gericht op het aanleren van vaardigheden, het overdragen van kennis en is een eerste aanzet tot het bij de student ontwikkelen van visie. Gedurende het jaar worden de diverse vakken afgesloten met interne presentaties. De toetscriteria van de lessen in de propedeuse zijn terug te vinden in de leerdoelen van de lessen. Studenten zijn op de hoogte van de gehanteerde criteria. In de propedeuse wordt niet in projecten gespeeld.

De docent stelt vast of een student de einddoelstellingen van het onderwijsonderdeel heeft gerealiseerd. De medestudenten en de groep worden hierin ook gehoord. De evaluaties worden schriftelijk vastgelegd en maken deel uit van het dossier van de student. Nadat alle lessen afzonderlijk zijn afgesloten schrijft de student een algehele evaluatie die hij bespreekt met zijn mentor en de opleidingscoördinator. De mentor en de opleidingscoördinator stellen vast of de student het totaal van einddoelstellingen in voldoende mate heeft gerealiseerd.

In het tweede en (de eerste helft van het) derde jaar van de opleiding, het eerste deel van de hoofdstudiefase, combineert de student cursorische lessen met projecten. De vaardigheden worden verder uitgebreid en geïntegreerd in projecten. De projecten zijn in deze fase van de opleiding vooral gericht op integratie, het vergroten van inzicht in de eigen mogelijkheden, de mogelijkheden die het theater en de beroepspraktijk bieden en het ontwikkelen van een visie en idee over theater en de rol van de student binnen de theaterpraktijk.

De cursorische lessen worden geëvalueerd zoals in de propedeuse en aan de hand van de geldende leerdoelen van de hoofdstudiefase, zoals beschreven in de leerdoelen van de lessen. De beoordeling van de projecten en stages vindt plaats door de mentoren en de opleidingscoördinator, in samenspraak met de docenten. De gehanteerde criteria zijn afgeleid van de criteria zoals deze in de lessen worden gehanteerd, maar daarbij gericht op het vermogen van de student de diverse vaardigheden te integreren.

Deze beoordeling wordt vergeleken met de zelfevaluatie van de student en uiteindelijk wordt een definitief, door de student geschreven evaluatieverslag vastgesteld en in het dossier opgenomen.

De evaluatieverslagen bestaan uit een reflectie en analyse op de afgeronde periode, zowel met betrekking tot acteurs en/of theatermakers vaardigheden, als visie en passies. Tevens worden in de evaluatieverslagen nieuwe leerdoelen benoemd en vastgesteld.

Bij de presentaties van de projecten zijn zoveel mogelijk docenten en studenten van de school aanwezig. Docenten en mede studenten reflecteren op de individuele acteerprestaties van de studenten en op de totale eindpresentatie. Naast de evaluatie in de mentorgroepen, worden prestaties ook op informele wijze tussen studenten onderling en tussen studenten en docenten besproken.

In de tweede helft van het derde jaar en in het vierde jaar van de opleiding, het laatste deel van de hoofdstudiefase, combineert de student cursorische lessen met stages en projecten die

aansluiten bij de individuele keuze van de student en waarin een deel van de beroepspraktijk te herkennen is. Ook hier wordt de ontwikkeling van de student geëvalueerd aan de hand van verslagen en wordt er gewerkt met individuele leerdoelen. Deze verslagen worden besproken in de mentorgroepen. De mentor en de opleidingscoördinator beoordelen de evaluatieverslagen.

Het geheel van verslagen komt in het persoonlijk dossier van de student.

Drie keer per jaar vinden evaluatierondes plaats die worden afgerond met een studie-evaluatie-bijeenkomst. Alle evaluatieverslagen uit de propedeuse en de hoofdstudiefase worden ter kennisname voorgelegd aan de studie-evaluatie-bijeenkomst.

Uiteindelijk presenteert de student zijn kwaliteiten in de afstudeervoorstelling en zijn werkstuk.

In de afstudeervoorstelling maakt de student zichtbaar dat hij in staat is diverse vaardigheden met elkaar in verband te brengen en dat hij op intelligente en betrokken wijze in staat is om vorm te geven en bij te dragen aan een theaterproductie.

De bijdrage van de student aan de afstudeervoorstelling wordt beoordeeld door de opleidingscoördinator, de mentor en de betrokken gastdocent.

In het werkstuk werkt de student een theateraantal gegeven uit dat betrekking heeft op het vak acteur of een van de deelgebieden die hoort bij de theatermaker. Dit gegeven kan zijn een toneelfiguur, een theaterfiguur, een tekst, een theatertheorie, een thema, uiteenlopende speelstijlen, de toneelopleiding, de theaterregisseur, de toneelschrijver of de eigen ontwikkeling.

Het werkstuk wordt beoordeeld door een van de theorie docenten, de opleidingscoördinator en de mentor.

In schema:

Jaar	Activiteit	Toetsingmethode
1 ^e jr	Cursorische lessen	3 x per jaar evaluaties beoordeling per les en algemene beoordeling door docenten en opleidingscoördinator
2 ^e jr	Cursorische lessen Projecten	3 x per jaar evaluaties beoordeling per les projectevaluatie en beoordeling door docenten algemene beoordeling door docenten en opleidingscoördinator
3 ^e jr.	Cursorische lessen Projecten Stages TV/filmprojecten	3 x per jaar evaluaties beoordeling per les projectevaluatie en beoordeling door (gast)docenten stage-evaluatie en beoordeling door instelling, mentor en opleidingscoördinator TV/filmprojectevaluatie, beoordeling door (gast)docent algemene beoordeling door docenten en opleidingscoördinator
4 ^e jr.	Cursorische lessen Projecten, incl. afstudeervoorstelling Stages Tv/filmprojecten Werkstuk	3 x per jaar evaluaties beoordeling per les projectbeoordeling door (gast)docenten stagebeoordeling door instelling, mentor en opleidingscoördinator TV/filmprojectevaluatie beoordeling door theorie docent, docenten en opleidingscoördinator

Evaluatie

De evaluaties en toetsen sluiten goed aan bij de werkvormen en studieactiviteiten van de verschillende vakken van het theateronderwijs. Ze geven feedback en zijn gericht op criteria en het behalen van de eindtermen.

De student bouwt een eigen dossier op dat inzicht geeft in zijn leertraject en tevens is hij hierdoor in staat patronen te herkennen en deze te veranderen.

De opleidingscoördinator speelt een centrale rol bij het houden van overzicht op de inhoudelijke en praktische ontwikkeling van de student. De door docenten gezamenlijk gedragen visie op theater en kunst en de wijze waarop deze visie zich vertaalt in de beoordeling van studenten wordt door de opleidingscoördinator bewaakt.

2.10 instroom, toelatingsbeleid en aansluiting op de vooropleiding

Voortraject

Landelijke Oriëntatiecursus Theaterscholen Nederland

De toneelschool is betrokken bij het gezamenlijke initiatief van de vier hogescholen voor de kunsten met een theateropleiding in Nederland om een landelijk gecoördineerde oriëntatiecursus in te richten en te faciliteren. Deze landelijke oriëntatiecursus wordt op 11 plaatsen in Nederland in een buitenschool aanbod georganiseerd. Hiervoor wordt samengewerkt met Centra voor de kunsten en Jeugdtheaterscholen. Er is landelijke spreiding. De Landelijke oriëntatiecursus werkt met een leerplan van 125 uur, waarbij op een vakmatige manier kennis wordt gemaakt met spel, beweging, improvisatie, theorie en stem. Daarnaast bezoeken de cursisten de verschillende theateropleidingen, waarbij ze kennis maken met openbare lessen, gesprekken met studenten en docenten. De bedoeling van de cursus is studenten tot een weloverwogen keuze te brengen voor het al dan niet gaan volgen van een theateropleiding, inzicht te geven in de eigen voorkeur voor een opleiding en opleidingsplaats en inzicht te geven in de eigen mogelijkheden. In de afgelopen jaren hebben gemiddeld 130 leerlingen deze cursus gevolgd. De doorstroom vanuit de cursus naar de selecties is groot en gemiddeld 10% van deze kandidaten worden op de theaterscholen toegelaten

Naast de participatie in de Landelijke oriëntatiecursus Theaterscholen Nederland biedt de toneelschool ook andere opendagen om studenten kennis te laten maken met de school, de docenten, de sfeer, het curriculum en de werkwijze.

Iedere student die wil deelnemen aan de selectie dient zich persoonlijk in te schrijven tijdens een open dag. Studenten dienen bij aanvang van de studie in het bezit van een vooropleiding op HAVO, VWO of MBO niveau.

Toelatingsbeleid

Uitgangspunten voor het toelatingsbeleid van de toneelschool zijn:

- docenten, studenten en opleidingscoördinator zijn allen betrokken bij de procedure, waarbij de docenten en de opleidingscoördinator verantwoordelijk zijn voor het aanname beleid.
- Als een cursist is toegelaten tot de opleiding, neemt de hele school dit besluit over. Dit gebeurt ook in geval van afwijzing.
- De school toetst de geschiktheid van de cursist. Deze toetsing bestrijkt verschillende criteria volgens de normen van de regeling aanvullende eisen
- De toelating tot de opleiding geldt voor het daaropvolgende studiejaar. Het is niet mogelijk de start van de studie één of meerdere jaren te verschuiven. In bijzondere gevallen is het mogelijk, in overleg met de opleiding, hiervan af te wijken.

Doelen van de verschillende rondes

De selectie van de opleiding bestaat uit twee rondes. Voor zover mogelijk wordt iedereen die is ingeschreven toegelaten tot de eerste ronde.

In de eerste ronde wordt gekeken naar geschiktheid om deel te nemen aan de week, waarbij er aandacht wordt besteed aan de fysieke mogelijkheden en de bereidheid en mogelijkheid om aanwijzingen te verwerken.

In de tweede ronde wordt vooral gekeken naar de geschiktheid om deel te nemen aan het onderwijs op de school. Het programma van de tweede ronde is een afspiegeling van het werken in de propedeuse.

Werkwijze

Eerste ronde:

De opleiding zorgt ervoor dat iedere deelnemer aan de selectie les krijgt van verschillende docenten. De kandidaten worden ingedeeld in verschillende groepen, en iedere groep krijgt les van twee verschillende teams van docenten en studenten gedurende twee zaterdagen. Ieder team bestaat uit minimaal twee docenten en twee studenten. De eerste ronde wordt afgesloten met een vergadering waarin beide teams zich uitspreken over de vraag of een kandidaat doorkan naar de tweede ronde.

Aan de eerste ronde nemen ongeveer 300 kandidaten deel, ongeveer 30 % wordt toegelaten tot de tweede ronde.

Tweede ronde:

Hierin krijgt de cursist gedurende 5 achtereenvolgende dagen, in groepsverband les. Deze lessen worden gegeven door verschillende teams van docenten en studenten van de school, aangevuld met theatermakers uit de praktijk die speciaal voor deze periode worden aangetrokken. De lessen bevatten zowel groepsopdrachten als individuele oefeningen en zijn gericht op improvisatie, elementaire oefeningen, stemgebruik, fysieke oefeningen. Ook wordt de student gevraagd een opdracht voor te bereiden.

De opleidingscoördinator woont deze lessen bij en neemt deel aan de beoordeling.

Iedere cursist krijgt les van ieder team. Halverwege de week wordt beoordeeld welke studenten verder gaan in de procedure.

Voor die cursisten die in de laatste fase van de selectie zitten, wordt een specifieke lesinhoud bepaald, die de structuur van de lessen op school volgt, zodat wordt gewerkt aan de elementen spel, stem, muzikaliteit en beweging. Ook wordt een theorieopdracht verstrekt.

Docenten en opleidingscoördinator bepalen welke studenten worden toegelaten tot de opleiding.

Er worden nooit vrijstellingen voor delen van het selectieprogramma verleend.

Criteria

De toneelschool zoekt mensen die de kwaliteiten hebben om acteur te worden. Het dienen eigenzinnige persoonlijkheden te zijn, met uitgesproken theatrale vermogens, een mening, idee en overtuiging over theater en het vermogen om daarover in een leerproces met anderen te communiceren.

Tijdens de selectie wordt vanuit bovenstaande uitgangspunten en onderstaande criteria naar zoveel mogelijk kandidaten gekeken.

Selectiecriteria:

- artistieke aanleg en kwaliteit die blijkt uit:
  - o creativiteit, samenspel en transformatie
  - o verbeelding, fantasie, geloofwaardigheid en authenticiteit
  - o muzikaliteit, klank en tekstgevoeligheid
  - o presentatie
  - o originaliteit bij samenspel en improvisatie
- Technische en fysieke vaardigheden die blijkt uit:
  - o Vermogen tot concentratie, inleving, gevoelsuiting en observatie
  - o Vermogen tot transformatie en schakelen
  - o fysieke mogelijkheden zoals coördinatie, beweging en stem

- Theoretische inzicht die blijkt uit:
  - o Analytisch vermogen
  - o taalvaardigheid
- Communicatieve vaardigheden die blijkt uit:
  - o attitude persoonlijke affiniteit, gedrevenheid en eigenzinnigheid
  - o zelfkennis
  - o discipline
  - o communicatie vermogen
- Algemene weerbaarheid om het onderwijs op de toneelschool te kunnen volgen (zelfstandigheid, persoonlijkheid en eigenzinnigheid)

Evaluatie

De toneelschool is blij dat door het gezamenlijke initiatief van de vier toneelscholen helderheid is ontstaan over de status van de verschillende voortrajecten en dat hierin uniformiteit is aangebracht. Het aanbod heeft een behoorlijke landelijke spreiding (op 11 plaatsen in Nederland), alhoewel de noordelijke provincies voorlopig nog extra aandacht nodig hebben.

Het is nog een belangrijk aandachtspunt om Nederlanders vanuit meer verschillende sociale en culturele achtergronden de kans te geven zich op een behoorlijke manier op het theateronderwijs te oriënteren.

De toneelschool voert een succesvol aanname beleid, gezien het geringe uitvalpercentage na toelating tot de opleiding. Het is duidelijk dat het profiel van de student waarnaar de toneelschool zoekt helder is en dat het ook iedere keer weer lukt een goede selectie te realiseren.

De instroom van leerlingen met een cultureel diverse achtergrond is aanwezig, zij het op beperkte wijze. Daarbij is het opvallend dat er nauwelijks studenten vanuit het MBO worden toegelaten tot de tweede ronde van de selectie en dat geen van hen uiteindelijk is toegelaten tot de opleiding in de afgelopen tien jaar.

Beleidsvoornemens

- handhaven en verder ontwikkelen van een voortraject met de gezamenlijke toneelscholen, docent drama opleidingen en andere theateropleidingen
- samen met het netwerk drama onderzoeken op welke wijze het huidige aanbod van de LOT cursus ontwikkeld of uitgebreid kan worden, zodat meer doelgroepen de kans krijgen zich te oriënteren op het theateronderwijs
- in samenspraak met de overige theaterscholen extra activiteiten ontwikkelen om de toestroom van leerlingen vanuit een cultureel diverse achtergrond te bevorderen
- onderzoeken wat de oorzaak is van het geringe aantal Mbo'ers dat wordt toegelaten tot de tweede selectieronde en dus ook de opleiding

2.11 selecterende en verwijzende functie van het eerste jaar

De opleiding heeft de mogelijkheid gebruik te maken van een bindend negatief advies. Tot nu toe is hiervan geen gebruik gemaakt. Dit advies wordt gegeven tijdens of aan het einde van de propedeuse. Voor een bindend negatief advies wordt gekozen als de student op diverse terreinen niet voldoet aan de eindtermen van het eerste jaar, daar geen externe redenen en/of omstandigheden voor zijn aan te geven en de student naar inschatting van de opleidingscoördinator en de docenten niet in staat is om zich voldoende te ontwikkelen binnen de gestelde termijnen van de opleiding.

Het rendement van de propedeuse is bijzonder groot. In de afgelopen 4 jaar heeft slechts 1 student de studievoortijdig afgebroken, dit op grond van persoonlijke keuzes. Studenten die in de hoofdstudiefase terechtkomen verlaten de school zelden. Het rendement van de school is ver boven de 80%

Gezien de wijze waarop de opleidingscoördinator en de docenten de ontwikkeling van de studenten op de voet volgen, is vaak al in een vroeg stadium van de propedeuse duidelijk welke studenten mogelijk studieproblemen krijgen. De opleidingscoördinator en de docenten letten allen op de gevolgen die dit voor de student heeft en wijzen hem tijdig op de risico's voor de voortgang van de studie. Problemen worden vaak tijdens de eerste evaluatie, voor de kerstvakantie uitvoerig besproken. Er wordt naar gestreefd, in overleg met de student om voor begin februari, de mogelijkheden en onmogelijkheden in kaart te hebben gebracht. Al met al komt dit slechts sporadisch voor en is er goed overleg met de betrokken student. Samen met hem wordt dan naar alternatieven gezocht.

Evaluatie

Op zichzelf is de toneelschool heel gelukkig met het hoge rendement van haar opleiding. Het intensieve lescontact, dat inherent is aan het theater onderwijs, in de propedeuse en de eerste fase van de opleiding draagt in belangrijke mate bij aan het vroegtijdig signaleren van problemen. De toneelschool kiest daarbij voor de weg van het gesprek en overleg.

2.12 studievoortgang

Het totale studierooster is geëxpliciteerd op een studiebelasting van gemiddeld 40 uur per week. Hierin zijn lessen, huiswerk/zelfstudie, projecten, bezoek voorstellingen en excursies opgenomen. Individuele overbelasting, zowel fysiek als geestelijk, wordt door de vele contact uren en het intensieve begeleidingssysteem direct gesignaleerd en indien noodzakelijk wordt dan tijdelijk een aangepast programma aangeboden.

Doordat de school werkt met speldocenten uit de beroepspraktijk wordt er wekelijks een rooster opgesteld waarin het lesprogramma wordt weergegeven. De samenstelling van het rooster is afhankelijk van de wijze waarop het spelen in repetities en voorstellingen van de gastdocent gecombineerd kan worden met de lessen. Dit betekent dat de student de hele week volledig beschikbaar moet zijn om lessen te volgen op verschillende tijdstippen op de dag , 's avonds en in het weekend. Daarom is het wonen in Arnhem een absolute voorwaarde voor het volgen van de school.

Voor studenten in het eerste jaar kan de overgang bijzondere problemen met zich meebrengen. Tijdens de mentoruren en de individuele begeleiding wordt in het begin speciale aandacht besteed aan mogelijke overgangsproblemen van studenten. Ook het leren omgaan met de roosters en werkwijze van de school heeft bij aanvang van de studie veel aandacht van de opleidingscoördinator en de mentoren.

Tijdens de begeleiding wordt verder aandacht besteed aan de studiebelasting. Zowel in de mentoruren als tijdens de individuele begeleiding is er veel aandacht voor dit onderwerp. In sommige gevallen hebben studenten een kennisachterstand in de theorievakken. Via extra lessen en individuele begeleiding wordt dit probleem opgelost.

Evaluatie

In een enkel geval blijken studenten teleurgesteld te zijn in het sociale gehalte van de school. Blijkbaar bestaat het beeld van de toneelschool als één grote 'sociale' familie is, terwijl studenten gericht zijn op hun eigen ontwikkeling en in het kader van deze ontwikkeling en de ontwikkeling van anderen aangespoord worden om in alle openheid, helderheid en duidelijkheid feedback te geven en te ontvangen. Deze voorwaarde om tot topprestaties te kunnen komen blijkt voor sommigen te zwaar te zijn. Het is de ervaring van de toneelschool dat studenten die goed kunnen omgaan met feedback ontvangen en geven, vaak succesvol zijn in hun carrière.

Het werken met mentoren is nu vrij nieuw. De toneelschool moet nog meer ervaring opdoen met deze vorm van begeleiden.

Beleidsvoornemens

- het systeem met mentoren wordt in de komende periode verder uitgewerkt en getoetst aan haar effectiviteit
- tijdens de selectie wordt extra aandacht besteed aan de eisen met betrekking tot mentale weerbaarheid en geschiktheid voor het volgen van deze vorm van onderwijs

2.13 studiebegeleiding en voortgangsbewaking

De opleiding heeft een uitgewerkte strategie om de individuele student te volgen in zijn ontwikkeling en te toetsen aan de vraag of de eindtermen zijn bereikt.

Iedere student houdt een eigen dossier bij over het verloop van de studie. Een kopie van dit dossier is in beheer bij de opleidingscoördinator. In het dossier worden evaluatieverslagen, reacties docenten en individuele leerdoelen en acties opgenomen.

De opleidingscoördinator speelt een centrale rol in het volgen van iedere individuele student. In de eerste twee studie jaren vindt er iedere twee weken een gesprek van een uur plaats tussen de opleidingscoördinator en de student. In het derde en vierde jaar regelmatig, maar minder planmatig.

De student komt met zijn jaar bij een mentor terecht. De individuele ontwikkeling van de student wordt daar in groepsverband besproken en men leert reflecteren op het eigen functioneren en op het functioneren van anderen. De mentor en de opleidingscoördinator houden elkaar op de hoogte van de ontwikkelingen, blokkades en wensen.

De opleidingscoördinator heeft wekelijks contact met alle docenten en bereikt tijdens dit contact onder andere de voortgang en ontwikkeling van de studenten. Daarnaast zijn er regelmatig docentenvergadering waarin de samenhang van het lespakket en de voortgang van de individuele student aan de orde zijn.

Ieder kwartaal worden de lessen door de docenten met de studenten in de groep geëvalueerd. Ten behoeve van deze evaluatie schrijft iedere student een verslag met zijn ervaringen, vooruitgang en nieuwe leerdoelen. Dit verslag is uitgangspunt voor de groepsevaluatie. Docenten en medestudenten voegen daar hun waarnemingen en ideeën aan toe. Na afronding van alle leseevaluaties schrijft de student een samenvattend verslag. Dit verslag wordt voorgelezen tijdens de studie-evaluatie-bijeenkomst. Hier worden door docenten en studenten nog vragen gesteld en suggesties gedaan.

Dankzij dit uitvoerige en arbeidsintensieve systeem worden de ontwikkelingen van de student continue gereflecteerd aan de gestelde doelen en de uiteindelijke eindtermen, zonder dat continue gewezen wordt op de eindtermen.

Verder leert de student:

- te analyseren, reflecteren en ontwikkelt een eigen visie.
- zijn mening en visie te communiceren.
- dat groei en ontwikkeling een vanzelfsprekend onderdeel is van het werken in het theatervak, dankzij modellen (de docenten) die hetzelfde doen.

In de loop der jaren verandert de intensiteit van de begeleiding. Studenten geven zelf meer aan op wat voor een manier en op welke momenten ze gebruik willen maken van de begeleiding. Met name tijdens stages en het werken in de projecten wordt de wens naar zelfstandigheid explicieter. De toneelschool biedt de studenten uit het derde en vierde jaar, de mogelijkheid om, binnen redelijke grenzen, zelf de begeleidingsbehoefte te bepalen.

Evaluatie

De opleidingscoördinator functioneert als een spin in het web voor het evaluatiesysteem. De taken en verantwoordelijkheden van de docenten en mentoren worden formeel verder uitgebreid.

De studenten worden regelmatig over hun studievoortgang geïnformeerd en geadviseerd.

Beleidsvoornemens

- toetsen van de mentortaken en verantwoordelijkheden en daar waar nodig aanpassen
- formaliseren van de taken en verantwoordelijkheden van de mentoren

2.14 begeleiding, beoordeling en organisatie van de confrontaties met de beroepspraktijk

Confrontaties met de beroepspraktijk vinden plaats in workshops, excursies, projecten en stages.

Projecten en workshops

Ten behoeve van workshops en projecten onderhoudt de toneelschool contacten met regisseurs, docenten en gezelschappen. In overleg met de mentoren, opleidingscoördinator en de studenten worden gastdocenten voor projecten in het derde en vierde jaar aangetrokken. Dit zijn theatermakers of regisseurs uit de beroepspraktijk van het theater. Met deze gastdocenten worden afspraken gemaakt over werktijden en leerdoelen. De begeleiding vindt op de gebruikelijke manier plaats in goed overleg tussen de gastdocenten, mentoren en opleidingscoördinator.

De projecten van tweede jaars worden op school gespeeld en projecten van derde en vierde jaars studenten worden voor een algemeen publiek en soms ook op diverse plekken in het land uitgevoerd. De beoordeling van de projecten vindt plaats na de presentatie door gastdocenten, mentoren en opleidingscoördinator.

De toneelschool vindt het van belang dat haar studenten ook tijdens hun studie zelfstandig leren werken. Voor het werken in projecten en stages is het dan ook gebruikelijk dat zij een deel van de tijd (ongeveer 2/5 deel) zelfstandig invullen. Zowel tijdens het werken aan projecten onder begeleiding van de vaste docenten als bij projecten onder begeleiding van gastdocenten wordt dit beleid gehanteerd. Studenten worden ook beoordeeld op hun vermogen zelfstandig te kunnen werken.

Stages

Voor de organisatie van stages onderhoudt de toneelschool contacten met grote en kleine gezelschappen, theaterwerkplaatsen en productiehuizen in het hele land. Allereerst wordt in overleg met de mentor, de student en de opleidingscoördinator de behoefte van de student geconcretiseerd naar mogelijke stageplaatsen. Als de inhoudelijke keuze duidelijk is zijn er verschillende mogelijkheden:

- een stagebiedende instelling heeft een vraag neergelegd bij de toneelschool en de opleidingscoördinator combineert de vraag met het aanbod
- de student gaat zelf op zoek naar een stageplaats en krijgt mogelijk suggesties van de opleidingscoördinator of de docenten
- de (gast)docenten bemiddelen tussen een stagebiedende instelling en de student

De markt van vraag en aanbod komt altijd ruim voor de stageperiode aan bod.

De toneelschool vindt zelfstandigheid van de student voor het vinden van een geschikte stageplaats belangrijk. Daarom dient de student zelf contact te zoeken met de stagebiedende instelling, in gesprek te gaan en afspraken te maken.

In de theaterbranche wordt er, ook voor stages, gewerkt met arbeidsovereenkomsten en niet met stagecontracten. Ook hierin wordt een zelfstandige opstelling van de student verwacht, waarbij hij zelf de contractafspraken, inclusief de secundaire voorwaarden regelt. De school adviseert en coacht de student hierin.

Het proces waarin de voorstelling tot stand komt en het aandeel van de student daarin, vindt plaats onder begeleiding van de regie en de stagebiedende instelling of gezelschap. Specifieke begeleiding van de toneelschool tijdens het repetitieproces op de werkvloer is niet gebruikelijk en zelfs ongewenst. Wel krijgen de studenten de mogelijkheid om coaching en

begeleiding op school te krijgen naar gelang de behoefte. Daarbij kan gedacht worden aan dramaturgieadviezen of adviezen met betrekking tot theatrale vormgeving.

De stage is vaak een moment dat de student behoefte heeft zelfstandig zijn kennis en kunde in praktijk te gaan brengen. De toneelschool is van mening dat er voldoende basis is aangebracht voor de eerste zelfstandige confrontaties met de beroepspraktijk en begeleidt derhalve op afstand.

Opleidingscoördinator, mentor en indien mogelijk ook docenten en medestudenten bezoeken de voorstelling. De beoordeling van de stage vindt plaats door de stagebiedende instelling en is terug te vinden in het verslag van de student. De mentor en opleidingscoördinator beoordelen de inbreng van de student op grond van zijn verslag en het vertoonde spel in de voorstelling.

De student moet getuigen van voldoende analytisch inzicht en reflecterend vermogen op de voorstelling en het proces waarin de voorstelling tot stand kwam. Zijn spel dient te getuigen van een intellectuele en creatieve benadering van zijn rol, het stuk en de student is in staat om op authentieke, overtuigende en indringende wijze voor het publiek te spelen, waarbij verschillende aspecten van het toneelspel met elkaar in verband zijn gebracht en tot een harmonisch geheel zijn samengesmeed.

Evaluatie

Het vinden van gastdocenten die passen binnen het profiel dat door de opleiding en de student wordt gezocht is eigenlijk nooit een probleem. Daarmee komt een grote variatie aan ervaring de opleiding binnen en deze ervaring is een verrijking voor de toneelschool en de studenten.

Hoewel een stage natuurlijk ook een leersituatie is, blijkt in de praktijk dat studenten, met name bij de grotere gezelschappen, op hun professionele waarde worden aangetrokken. Het belang van het maken van een volwaardige en geslaagde productie staat voorop en is soms lastig voor studenten die in een leerproces zitten. Studenten blijken over het algemeen uitstekend in staat aan het tempo en de eisen van de beroepspraktijk te voldoen. De begeleiding van het leerproces vindt op school tijdens intervisie momenten plaats.

Beleidsvoornemens

- rol van de mentor in de stageperiode verder ontwikkelen

2.15 bereikte resultaten m.b.t. de kwantitatieve door- en uitstroom van studenten

Het streefrendement van de opleiding drama is gesteld op 80%. Dit is hoog, maar de faculteit theater is van mening dat bij een zeer strenge selectie, zoals die door de opleiding wordt gehanteerd, de ambitie hoort om een maximaal en optimaal rendement te behalen.

Al jaren is het gemiddelde hoger dan 80%. Uitval van studenten is in vrijwel alle situaties toe te schrijven aan persoonlijke omstandigheden. Om privacy redenen zullen we hierop niet nader ingaan.

Gezien het bereikte rendement bestaat geen aanleiding extra aandacht aan studievoortgang te besteden.

De cijfers over de afgelopen jaren geven een stabiel beeld te zien. Het merendeel van de instromende studenten heeft een HAVO of VWO diploma. In de verhouding Havisten – VWO-ers bij toelating is geen duidelijk beeld te onderkennen. Er zijn jaren met meer Havisten en jaren met meer VWO-ers. Onbekend is, en ook niet meer te achterhalen, waarom in sommige jaren geen enkele havist of VWO-er is aangenomen. Het klein aantal toelatingen zal hierbij absoluut een rol spelen.

Van de eerste instroom blijkt gemiddeld 50% van de studenten al eerder bij het HBO ingeschreven te zijn geweest.

Ronduit opmerkelijk is het feit dat in de beschreven jaren geen enkele student met MBO achtergrond is toegelaten. Daar ligt geen toelatingsbeleid aan ten grondslag. Het verdient echter wel aanbeveling bij volgende selecties nadrukkelijker de groep Mbo-ers in de selectie procedure aan nader onderzoek te onderwerpen. Bij collega-opleidingen zal navraag gedaan worden of dit fenomeen zich daar ook voordoet.

Beleidsvoornemens

- onderzoek doen naar de oorzaak dat geen Mbo-ers tot de opleiding is toegelaten in de afgelopen tien jaar

CONDITIES VOOR KWALITEIT EN CONTINUÏTEIT: HET ORGANISATIEONTWIKKELINGSPERSPECTIEF

3.16 contacten met de beroepspraktijk

De toneelschool werkt met speldocenten en gastdocenten die actief zijn als acteur, regisseur, of theatermaker in de beroepspraktijk. De gastdocenten, die in samenspraak met docenten, mentoren en studenten worden aangezocht zijn ook uitvoerend actief in de beroepspraktijk. Op deze manier lukt het de toneelschool om een grote diversiteit aan uitvoeringspraktijken daadwerkelijk betrokken te krijgen bij de opleiding.

De docenten overleggen met elkaar tijdens de docentenvergaderingen, waarin aan de hand van de vorderingen van de studenten aandacht is voor de ontwikkelingen in de beroepspraktijk. De opleidingscoördinator coördineert de inbreng van de verschillende docenten en leidt de inhoudelijke discussies binnen het docententeam.

Gastdocenten wordt gevraagd hun ervaringen over het werken op de toneelschool, hun ideeën over de school, de visie op het onderwijs, de artistieke koers en tips te verwoorden in een verslag. Deze verslagen worden door de opleidingscoördinator bestudeerd en opmerkingen, suggesties, kritiek of nieuwe inzichten worden met docenten besproken. De verslagen zijn opgenomen in het schoolarchief.

Arnhem is een middelgrote stad en heeft een rijke culturele infrastructuur. In Arnhem is een Schouwburg met grote en kleine zaal gevestigd, diverse kleine theaters, een bloeiend amateurtheatercircuit, een groot gesubsidieerd theatergezelschap Oostpool, een theaterwerkplaats Generale Oost, een aantal kleinere gezelschappen zoals Keesen & Co, de Plaats en Theater het Hof.

De toneelschool onderhoudt nauwe contacten met artistieke en zakelijke leiders van de hierboven genoemde instellingen zodat studenten toegang hebben tot de hierboven genoemde instellingen, relaties kunnen leggen en de wijze waarop de instellingen functioneren van dichtbij leren kennen. Opleidingscoördinator en docenten van de toneelschool zitten in commissies en besturen van culturele initiatieven in de regio en in het land. Een lijst van nevenfuncties ligt ter inzage op de toneelschool.

De Hogeschool voor de kunsten Arnhem verzorgt onderwijs in alle kunstvormen. Presentaties, exposities en voorstellingen van deze opleidingen vinden in en buiten Arnhem plaats en bieden de studenten een rijk palet aan ideeën, vormen en artistieke zeggingskracht.

De toneelschool wordt geadviseerd door twee extern deskundigen, Freek van Duijn, directeur Schouwburg Arnhem en Dorien Cremers, artistiek leider Generale Oost. Zij zijn een klankbord voor de opleidingscoördinator en adviseren over het onderwijs, de stages en de ontwikkelingen in het werkveld. Uiteraard zijn zij nauw betrokken bij de toneelschool en volgen zij de studenten tijdens presentaties en voorstellingen.

De opleidingscoördinator en de docenten overleggen met de stagebiedende instellingen over ontwikkelingen, wensen en visies. De stagebiedende instellingen bestrijken alle nationale gezelschappen en incidenteel zijn er ook contacten met buitenlandse gezelschappen.

In september 2001 is een convenant gesloten tussen de HBO-raad en de Federatie van kunstenaarsverenigingen. Doel van dit convenant is tot een betere afstemming tussen het

beroepsveld en de opleidingen te komen. Dit betreft dan vooral overleg over beroepsvereisten en landelijk vastgestelde opleidingsprofielen/competenties. Via het netwerk drama participeert de opleiding in een platform waarin de dialoog van de opleidingen met het beroepsveld gevoerd wordt. De onlangs door het netwerk drama geformuleerde opleidingscompetenties acteur / theatermaker zullen in het voorjaar 2002 het eerste onderwerp van overleg vormen op de agenda van dit platform.

Evaluatie

De toneelschool onderhoudt veel contacten met de beroepspraktijk op diverse manieren. De internationale contacten zijn er wel, maar beperkt. Dit heeft te maken met de aard en samenstelling van het vak, waarin de taalgevoeligheid en taalbeheersing een belangrijke rol speelt, maar ook met het feit dat de voornaamste beroepspraktijk van de afgestudeerden in Nederland ligt.

Ook bij de contacten met het beroepsveld is het van belang een goede onderlinge afstemming te vinden, waarbij de verantwoordelijkheden van docenten groter worden en waarbij de opleidingscoördinator zorgt voor de afstemming, communicatie en implementatie van de reacties, opmerkingen en vragen.

3.17 wetenschappelijke oriëntatie

Op de toneelschool wordt op het gebied van de wetenschap aandacht besteed aan de volgende vakgebieden: dramaturgie, kunstgeschiedenis, theatergeschiedenis en de oriëntatie op de wetenschap, de realiteit en het denken. Van studenten wordt tevens verwacht dat zij in de keuze van te lezen artikelen en boeken aandacht besteden aan literatuur betreffende psychologie en sociologie. De docenten van de theorievakken hebben een wetenschappelijke achtergrond.

Er zijn met de faculteit Letteren, afdeling Vergelijkende kunstwetenschappen van de Katholieke Universiteit Nijmegen (KUN) contacten gelegd om na te gaan welke bijdrage vanuit theoretisch wetenschappelijke hoek te leveren is aan bijvoorbeeld het onderzoek naar het wordingsproces van een rol of een regie. Het streven is dat het contact met de KUN zal kunnen leiden tot een samenwerkingsovereenkomst waarin het mogelijk is dat studenten van de opleiding drama modules kunnen volgen bij de KUN en dat universitaire studenten praktisch onderzoek kunnen doen bij de toneelschool.

De directie van de faculteit is momenteel doende het instellen van een faculteitslectoraat te onderzoeken. Dit lectoraat zou zich dienen te richten op theorieontwikkeling op het gebied van podiumkunsten(theater en dans), op het snijvlak van de theaterwetenschap en de huidige internationale theaterpraktijk.

Evaluatie

De toneelschool is een praktische opleiding waar veel aandacht is voor de theoretische en analytische onderbouwing van keuzes. Door haar praktische instelling wordt met name de toepassing van de theorie gezocht.

Beleidsvoornemens

- inrichten van faculteitslectoraat
- verder uitwerken van de relatie met de Katholieke Universiteit Nijmegen op faculteitsniveau

3.18 inrichting en structuur

De toneelschool maakt deel uit van de faculteit theater van de Hogeschool voor de kunsten Arnhem. Binnen de faculteit theater vormt de toneelschool een zelfstandige eenheid, wat betreft inrichting en organisatie van het onderwijs. De opleidingscoördinator vertegenwoordigt de opleiding in het stafoverleg van de faculteit.

De opleidingscoördinator is, overeenkomstig het bestuursreglement van de HkA, verantwoordelijk voor de dagelijkse uitvoering van het onderwijs, de beleidsontwikkeling, de relaties met de beroepspraktijk, de samenwerking van docenten en de kwaliteitszorg binnen de opleiding. De opleidingscoördinator heeft daarvoor structureel overleg met docenten, studenten en ondersteunend personeel. Daarnaast onderhoudt zij de contacten met gastdocenten en het beroepsveld.

Bij de onderwijsontwikkeling wordt het vaste docententeam betrokken. Hiermee wordt intensief overlegd over de inhoud van het programma en de afstemming tussen de verschillende programmaonderdelen.

De studiebegeleiding van de individuele student wordt gedaan door de mentoren. Deze hebben elk de verantwoordelijkheid over een leerjaar.

De opleidingscoördinator heeft periodiek overleg met de mentoren.

Ontwikkelingen in het onderwijsprogramma worden steeds besproken met zowel het docententeam als de mentoren. Leerplanwijzigingen van fundamentele aard worden ter advisering voorgelegd aan de opleidingscommissie, die bestaat uit twee docenten, een medewerker, vier studenten en voorgezeten door de opleidingscoördinator (die officieel geen deel uitmaakt van de opleidingscommissie).

Veranderingen die een bepaald jaar aangaan worden altijd met de betrokken studenten besproken.

De toneelschool met ± 35 studenten en ±14 vaste docenten is klein. Hierdoor is het mogelijk dat een formeel vastgelegde structuur een informele invulling krijgt.

Uitgangspunt voor de toneelschool is dat iedereen die bij de toneelschool betrokken is, als docent, student of medewerker, mede verantwoordelijk is voor de ontwikkeling van deze opleiding vanuit zijn eigen positie. Dat betekent dat de opleidingscoördinator, als eindverantwoordelijke, steeds zorgt voor een optimale en maximale informatieverstrekking en communicatie over zich ontwikkelend beleid! Dit laat onverlet dat de opleidingscoördinator binnen de faculteit theater de volledige verantwoordelijkheid draagt voor onderwijskundig en artistiek beleid van de opleiding.

Evaluatie

Door de kleine omvang van de school wordt er soms te gemakkelijk van uitgegaan dat iedereen overal bij betrokken is. Er wordt relatief weinig in notulen vastgelegd.

De toneelschool vindt de confrontatie van studenten met duidelijke visies van groot belang. Daarom is hiervoor een belangrijke taak toebedeeld aan de mentoren.

Beleidsvoornemens

- blijvend aandacht besteden aan de algemeen inhoudelijke discussies over visie, afstemming en schoolprogramma tijdens docentenvergaderingen en periodieke overleg
- besluiten van vergaderingen vastleggen

3.19 opleidingscultuur

De toneelschool is een kleine school, waar veel zorg is voor elkaar en waar iedereen verantwoordelijkheid neemt voor zijn aandeel in de kwaliteit van het onderwijs. De school biedt intern zorg en bescherming aan de studenten en combineert deze interne zorg met een open confrontatie met het werkveld en de beroepspraktijk (zie paragraaf 2.14 en 3.16). Hiermee voorkomt de school het risico voor een te beschermend karakter.

De verantwoordelijkheid die iedereen op de school voelt voor de kwaliteit van het onderwijs en het artistieke gehalte vertaalt zich in een grote betrokkenheid bij het nemen van beslissingen. Daarbij wordt er veel belang gehecht aan de gezamenlijkheid en kwaliteit.

In de filosofie van de school wordt de beleving van studenten gebruikt in het leerproces. Dat betekent dat studenten continue gemotiveerd worden om hun belevingen, maar ook hun problemen, zoals motivatie, discipline of zelfstandigheid, binnen de context van de school, de lessen, projecten, stages en/of de begeleiding uit te werken. Afwezigheid van studenten wordt onmiddellijk gesignaleerd en leidt tot direct contact tussen de opleidingscoördinator en de betreffende student.

Binnen de cultuur van de toneelschool staat het procesmatig werken centraal. Werken met het vak theater is per definitie mensenwerk en werken met mensen. Dat betekent dat het proces waarin de voorstelling tot stand komt cruciaal is. In zo'n proces is het van belang dat ieder individu op wil en kan komen voor zijn mening en dat er op respectvolle en serieuze wijze wordt omgegaan met de individuele ongelijkheid. Daarbij is de focus niet gericht op de keuze op zich, maar meer op de kwaliteit van werken binnen de gemaakte keuzen.

De docenten staan open voor feedback en willen ook zelf groeien als acteur, theatermaker en docent. De studie-evaluatie-bijeenkomsten zijn voorbeelden van de openhartige wijze waarop wordt gesproken over de leerdoelen, lessen, projecten en stages en waarin naast feedback op de evaluatieverslagen van de studenten ook ruimte wordt vrijgemaakt om te spreken over de lessen, de docenten en de school als geheel.

Tijdens de docentenvergadering wordt intensief gedebatteerd over de ontwikkelingen in het werkveld, de koers van de school, de lessen en de wijze waarop de studenten begeleid worden.

Evaluatie

De toneelschool onderkent het spanningsveld tussen de noodzaak voor 'beschutting' die veiligheid biedt voor de acteur en regisseur om te komen tot een artistieke vertolking en de 'openheid' die leidt tot debat, groei en vernieuwing.

De beschutting is nodig voor het groeiproces en exploratieproces van de acteur. Binnen de veiligheid van die context durft hij grenzen te passeren en bijzondere eigenheden te tonen zodat ze tot een belangwekkende artistieke vorm kunnen leiden.

De openheid is nodig voor de groei en ontwikkeling van zowel de studenten als de school. De toneelschool geeft ruimte aan beide elementen. De debatcultuur is duidelijk in ontwikkeling, waarbij alle docenten en gastdocenten betrokken zijn.

Het gevoel van gezamenlijkheid dat op de toneelschool leeft kan wel eens de indruk wekken van een gesloten systeem. Dit strookt niet met de feitelijke realiteit, maar de toneelschool zal

bijzonder alert blijven om tegendraadse, vernieuwende en onverwachte ideeën toe te laten binnen haar muren en dit zichtbaar maken voor buitenstaanders

Beleidsvoornemen

- verder ontwikkelen van de debatcultuur
- ruimte geven aan vernieuwende ideeën en hiervan zichtbaar getuigen

3.20 personeelsbeleid

De faculteit theater streeft ernaar ongeveer 15 % van de voor Onderwijzend Personeel (OP) beschikbare formatie te reserveren voor gastdocenten (docenten met kortlopende dienstverbanden, dan wel op honorariumbasis). In de praktijk komt dit erop neer dat er 1 fte beschikbaar is voor gastdocenten. Deze docenten, die een beroepspraktijk elders uitoefenen, vormen een brug tussen beroepspraktijk en opleiding.

Waar voor de opleidingsdocenten de opleiding op het curriculum een belangrijk ijkpunt vormen voor de invulling van zijn lesgevende taak, ligt dit voor de gastdocent anders. Deze refereert vooral aan werk vanuit de positie die hij binnen de beroepspraktijk inneemt. Voor de opleiding levert dit nieuw, vernieuwend en ander onderwijs op en voor de student een frisse confrontatie met het theaterwerkveld. Studenten kunnen hun kwaliteiten en visie toetsen aan een docent die de buitenwereld op weer een andere manier binnen brengt. In het kader van de interne kwaliteitszorg is de gastdocent belangrijk voor de (leiding van de) opleiding. Op een vrij willekeurig moment komt hij de opleiding binnen, werkt met studenten, maakt kennis met de opleiding en geeft zijn visie op de behoeftes die er in het werkveld leven.

Docenten die op de toneelschool worden aangenomen voldoen aan verschillende criteria: zij hebben een actieve beroepspraktijk en werken in een deel van het beroepsveld theater, zij hebben een visie en komen hiervoor uit, zij zijn gemotiveerd om hun kennis te vertalen in onderwijsdoelen en willen deze overdragen aan jonge studenten, zij zijn bereid bij te dragen aan de artistieke visie van de school en de realisatie van het onderwijs, zij onderschrijven het artistieke beleid van de school.

De vaste docenten van de toneelschool ondersteunen de opleidingscoördinator bij de vaststelling van het beleid.

De HkA hecht eraan dat docenten met een vast dienstverband ook een werkkring elders hebben, waar beroepsmatig in het vak gewerkt wordt. De meeste docenten, in tegenstelling tot het niet onderwijzend personeel, hebben daarom een deeltijdaanstelling. Nieuwe docenten die geen docentenbevoegdheid hebben volgen verplicht de didactische cursus voor docenten HBO-kuo. Deze cursus van 300 uur is een initiatief van de Hogeschool voor de kunsten Arnhem en de Amsterdamse Hogeschool voor de kunsten.

Overige bij - en nascholing, bijvoorbeeld voor workshops of masterclasses, wordt per vraag bekeken. Daarbij vindt de HkA maatwerk van cruciaal belang. Aanvragen worden gehonoreerd als deze ten dienste komt van de functie van de desbetreffende docent binnen de opleiding Drama, zulks ter beoordeling van de faculteitsdirecteur, op advies van de opleidingscoördinator. In enkele gevallen doet de opleidingscoördinator een verzoek om één of meerdere docenten een bepaalde nascholingscursus of workshop te laten volgen. Dit gebeurt sporadisch.

Geconstateerd moet worden dat de regeling woon-werkverkeer (CAO-hbo) ongunstig is voor de HkA. De meeste deeltijd docenten wonen en werken buiten Arnhem, veelal in de randstad. Doordat nauwelijks een tegemoetkoming voor woon-werkverkeer kan worden gegeven, verkeert de HKA in een ongunstige positie ten opzichte van collega-hogescholen in de randstad. Zeker als het om docenten met een zeer kleine aanstelling gaat (0,2 fte of minder).

Doordat de verschillende opleidingen van de faculteit theater van de HKA in afzonderlijke gebouwen zijn gehuisvest, zijn er betrekkelijk weinig dwarsverbindingen tussen de docenten

van de diverse opleidingen. De docenten zijn vooral gericht op de collega's van de eigen opleiding.

Dit geldt evenzeer voor het onderwijzend personeel.

Hoewel deze situatie volledig begrijpelijk is vanuit huisvestingsoogpunt is de directie en staf van de faculteit toch van mening dat gestimuleerd moet worden dat er meer onderlinge contacten ontwikkeld worden. Als de nieuwbouw van de faculteit theater in Arnhem gerealiseerd is, zitten de opleidingen onder één dak en zal in ieder geval de gespreide huisvesting geen barrière meer kunnen vormen. Vooruitlopend op de nieuwbouw zal de directie en staf van de faculteit theater initiatieven in deze richting ontplooien.

Er bestaat binnen ArtEZ nog geen hogeschoolbreed beleid m.b.t. functiebeschrijving en functiewaardering Onderwijzend Personeel. Binnen het OP is geen sprake van functiedifferentiatie. Hoewel met docenten regelmatig (functionerings-)overleg gevoerd wordt door de opleidingscoördinator, kan niet, in de zin van de CAO, van functioneringsgesprekken gesproken worden.

De Hogeschool zal een protocol voor functioneringsgesprekken ontwikkelen. De directie van de faculteit is van mening dat dit een wezenlijk kwalitatief beleidsinstrument is. Ook docenten geven aan behoefte te hebben aan functioneringsgesprekken die minder vrijblijvend van aard zijn.

De directie van de faculteit is momenteel doende het instellen van een faculteitslectoraat te onderzoeken. Dit lectoraat zou zich dienen te richten op theorieontwikkeling op het gebied van podiumkunsten, op het snijvlak van de theaterwetenschap en de huidige internationale theaterpraktijk.

Beleidsvoornemens

- protocol functioneringsgesprekken ontwikkelen
- stimuleren van na en bijscholingsvragen bij docenten
- initiatieven t.a.v. samenwerking docenten van de verschillende vakopleidingen
- inrichten van faculteitslectoraat

3.21 faciliteiten

De toneelschool heeft de beschikking over een eigen schoolgebouw dicht bij het centrum van Arnhem. De school heeft de beschikking over diverse spel – en bewegingslokalen. Verder zijn er theorie en vaklokalen (o.a. stem) is er een goed geoutilleerde vlakke vloer theater, een kantine met keuken en voldoende opslagruimte voor kostuums en decor. Ook is er kantooruimte met een eenvoudige, maar toegespitste bibliotheek.

Aangezien het onderwijs zich aanpast aan de beschikbaarheid van de docenten en de lessen ook op uiteenlopende tijden worden gegeven is het gebouw dag en nacht beschikbaar. Dat betekent dat alle docenten, onderwijsondersteunend personeel en studenten een eigen sleutel hebben en te allen tijde gebruik kunnen maken van de lokalen. Per week wordt een lesrooster gemaakt, inclusief een lokaal indeling.

De school verkeert in een goede staat van onderhoud, de lokalen zijn eenvoudig, maar adequaat en doeltreffend ingericht.

De school heeft zelf (nog) niet de beschikking over een aansluiting op het internet. De studenten van de toneelschool kunnen gebruik maken van een internet verbinding op de docent dramaopleiding (± 50 meter verderop), waar een studentencomputerlokaal is ingericht. Binnen afzienbare tijd zal ook de toneelschool op het internet worden aangesloten. De bibliotheek bevat klassieke en moderne theaterteksten, scripties, vakliteratuur, geluid- en videobanden, recensies, theatertijdschriften en andere verhandelingen over theater.

Ook is er contact met de Schouwburg Arnhem die in het bezit is van een archief met recensies. Studenten van de toneelschool mogen op afspraak informatie vergaren uit dat archief.

Evaluatie

Stichting ArtEZ heeft besloten tot nieuwbouw voor de faculteit theater. Alle opleidingen, dansopleidingen, de toneelschool en de docent drama opleiding, die onderdeel zijn van de faculteit theater zullen in deze nieuwbouw onder één dak worden gebracht. Deze nieuwbouw zal naar verwachting in 2004 gerealiseerd zijn. De nieuwbouw vindt plaats in de vorm van een ondergrondse uitbreiding van de al aan het Onderlangs gevestigde faculteiten (beeldende kunst en vormgeving, bouwkunst en muziek) van de HkA. Daardoor zullen alle kunstopleidingen van de HkA op dezelfde locatie gehuisvest zijn.

De Toneelschool is op een constructieve manier met ArtEZ in gesprek over haar wensen en behoeftes ten aanzien van de nieuwe huisvesting. De opleidingscoördinator, docenten en studenten van de toneelschool zien mogelijkheden in de samenwerking met andere disciplines en het gemeenschappelijk gebruik van moderne voorzieningen. Tegelijkertijd is nog niet goed te overzien wat de betekenis van deze nieuwbouw en nieuwe situatie zal zijn voor de inrichting van het onderwijs.

Beleidsvoornemens

- anticiperend beleid ontwikkelen op de toneelschool om de onderwijskwaliteit binnen de maximaal haalbare faciliteiten van de nieuwbouw te handhaven
- toneelschool uiterlijk zomer 2002 aansluiten op het internet en voorzien van computerapparatuur

3.22 het interne kwaliteitszorgsysteem

De meeste opleidingen binnen de HkA kennen het instituut 'extern deskundigen'. Iedere opleiding kan jaarlijks een of meer beroepsbeoefenaren, deskundigen van het betreffende theaterwerkveld aantrekken die aan de leiding van de opleidingen rapporteren m.b.t. de inhoud en organisatie van het onderwijs, het leerplan, de examens, de voortellingen, de aansluiting op de beroepspraktijk, kwaliteit van de docenten, selecties etc. De extern deskundige bezoekt daartoe voorstellingen, de selectie, spreekt docenten en studenten en neemt kennis van de plannen en ideeën die er leven.

De extern deskundige rapporteert aan de opleidingscoördinator en deze rapportage wordt besproken met docenten en studenten. Aanbevelingen kunnen leiden tot het inhoudelijke en organisatorische bijstellingen. De extern deskundige houdt de opleiding alert en zorgt er voor dat het begrip kwaliteit een levend en vitaal onderdeel van de visie en beleidsontwikkeling binnen de opleiding vormt.

De toneelschool Arnhem heeft Freek van Duijn, directeur Schouwburg Arnhem en Dorien Cremers als extern deskundigen aangetrokken. Daarnaast vervullen gastdocenten en artistiek leiders van diverse gezelschappen op minder formele manier deze rol. Freek van Duin heeft bijvoorbeeld het afgelopen jaar de selecties gevolgd en de opleidingscoördinator hierover geadviseerd.

Er is een begin gemaakt met de systematische evaluatie van de studenten, zowel kwantitatief als kwalitatief. De resultaten van deze evaluaties worden besproken met studenten, docenten en de faculteitsleiding. Mogelijk kunnen de behoeftes van afgestudeerden vertaald worden in een na en bijscholingsprogramma.

De jaarlijkse kunstenmonitor laat zien hoe en waar afgestudeerden op de arbeidsmarkt terechtkomen. Ook geeft de kunstenmonitor informatie over de wijze waarop de afgestudeerden op hun opleiding terugkijken; waar hebben ze veel aangehad bij hun beroepsuitoefening en welke manco's constateren ze.

Evaluatie

De implementatie van de aanbevelingen van de extern deskundige wordt in samenhang met de overige evaluatieve opmerkingen bekeken door de opleidingscoördinator, docenten en op faculteitsniveau. De opleidingscoördinator zal, samen met de docenten, zorg dragen dat de gemaakte keuzes op de toneelschool geïmplementeerd worden.

Behoeftes van afgestudeerden voor na en bijscholing zijn goed in beeld, maar op grond van de vragen en wensen kan er meer actie ondernomen worden.

Beleidsvoornemens

- eigen evaluatie en resultaten van de kunstenmonitor in de komende jaren verwerken en implementeren binnen de opleiding
- behoeftes voor na en bijscholing van afgestudeerden vertalen in een nascholingsprogramma

3.23 voortgang sinds de vorige visitatie

De Arnhemse toneelschool is tijdens de vorige visitatie positief beoordeeld. De visitatie commissie was tevreden over de kwaliteit van het onderwijs en de docenten, de startkwalificaties van de afgestudeerden en de voorbereiding op de beroepspraktijk, het rendement van de opleiding en de wijze waarop het leerplan was opgesteld en vertaald in het lesprogramma. Verder werd veel waardering uitgesproken voor het zorg en begeleidingssysteem.

Sinds de vorige visitatie is het leerplan vernieuwd en heeft er een gefaseerde vernieuwing van het docententeam plaatsgevonden. De toneelschool heeft de opmerking van de visitatiecommissie over de impliciete norm van weerbaarheid vertaald in haar uitgangspunten dat de afgestudeerde student moet kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van een rol, de productie en het vak.

De confrontaties met de beroepspraktijk en de keuzes voor gastdocenten, stageplaatsen en projecten geven daadwerkelijk invulling aan het artistiek vernieuwende en het onverwachte. De toneelschool heeft daarin de vrijheid om keuzes te maken voor zowel beschutting als openheid en gaat bewust om met deze keuzes.

Met betrekking tot de door de visitatiecommissie genoemde verbeterpunten is er in de afgelopen jaren veel gebeurd.

Een dramaturgie docent is in vaste dienst van de opleiding gekomen en maakt deel uit van het vaste team. Naast de cursorische lessen in het 1^e, 2^e en 3^e jaar wordt op verzoek dramaturgische adviezen door de betreffende docent gegeven bij projecten in het 3^e en 4^e jaar. De dramaturgische aspecten maken deel uit van diverse lessen, zo wordt tijdens de lessen tekstbehandeling en de diverse spellessen nadrukkelijk ingegaan op de theoretische achtergronden en de dramaturgische begrippen. Tijdens de docentenvergaderingen worden ideeën en visies uitvoerig besproken evenals tijdens de evaluatie van projecten.

De theorielessen (Oriëntatie op de wetenschap, het denken en de realiteit) worden cursorisch in het 1^e, 2^e en 3^e jaar gegeven door een docent die deel uitmaakt van het vaste team van de toneelschool. In het 4^e jaar worden de theorielessen geïntegreerd in projecten verzorgd.

Hierbij is opgemerkt dat het in de realiteit van de beroepspraktijk niet gebruikelijk is dat de school zich al te nadrukkelijk met het werk van de student bemoeit tijdens de stage. Daarom is de begeleiding ook op afstand. Studenten worden gevraagd deel te nemen aan een productie of nemen deel aan de auditie die wordt georganiseerd door het theatergezelschap. De wijze waarop de stageplaats wordt gevonden is uitvoerig beschreven in hoofdstuk 2.14. De student neemt over het algemeen deel aan een auditie, of wordt gevraagd

Projecten nemen vanaf de tweede helft van het derde jaar een belangrijke plaats in op de school.

Initiatief tot de projecten wordt genomen door de student zelf, op advies van de opleidingscoördinator of de mentor.

De toneelschool begroot jaarlijks een bedrag voor het realiseren van projecten en producties. Voor het budget en de besteding hiervan hebben de studenten overleg met de technische medewerkers van de toneelschool en de opleidingscoördinator. Door de vele contacten die de toneelschool heeft met theatergezelschappen en bedrijven is het vaak mogelijk volledig aangeklede voorstellingen voor een klein bedrag te organiseren. Van de studenten wordt

daarin een actieve opstelling verwacht. Zij worden hierin ondersteund door de technische medewerkers, de opleidingscoördinator en de mentoren.

Ook hebben studenten de mogelijkheid deel te nemen aan interfacultaire projecten. Projecten in samenwerking met de dans, mode of enige andere afdeling van de HkA. Voor interfacultaire projecten is extra financiering mogelijk vanuit een algemeen budget. Studenten die hiervan gebruik willen maken vragen voor zo'n project middels een aanvraagformulier financiële middelen aan. Hierin worden ze ondersteund door de opleidingscoördinator.

Voor afstudeerprojecten wordt vaak gewerkt met gastdocenten. Deze gastdocenten worden door de school gecontracteerd. In het beleid van de school is het van belang dat de studenten ook zelfstandig werken. Daarom wordt over het algemeen een verdeling gehanteerd van 3 dagen begeleiding door een gastdocent en 2 dagen zelfstandig werken.

Het docentencorps is in de afgelopen jaren stapsgewijs vernieuwd. In overleg met het zittende team is gezocht naar docenten die, vanuit een eigen visie op het theateronderwijs, en geënt op de kwaliteitseisen die de toneelschool stelt, aan het werk konden gaan.

Het overgangsproces is bijzonder zorgvuldig verlopen. De opleidingscoördinator heeft samen met de docenten gezocht naar nieuwe mensen. Deze mensen zijn zorgvuldig ingewerkt en hebben de tijd gekregen zich de cultuur van de toneelschool eigen te maken.

3.24 het zelfevaluatie rapport

Dit rapport is tot stand gekomen op basis van een reflectie over het functioneren van de toneelschool. Hiervoor zijn vele gesprekken gevoerd met alle bij de opleiding betrokkenen en is de praktijk van de toneelschool getoetst aan de vragen van de handreiking en de ter zake doende stukken en literatuur. Een overzicht van de gebruikte en bestudeerde literatuur in de literatuurlijst.

De zelfevaluatie leidde onvermijdelijk tot zelfreflectie. Daardoor heeft het schrijven van dit rapport weer een aantal nieuwe inzichten opgeleverd die de toneelschool heeft vertaald in haar beleidsvoornemens. Deze bieden de toneelschool een praktisch handvat om de komende jaren haar doelstellingen op eigenzinnige en artistieke wijze te realiseren.

Met name de vraag op wat voor een manier de toneelschool de kwalificaties voor theatermaker binnen haar beleid wil vormgeven verscherpte de visie op haar beleid en bood nieuwe openingen om vanuit de bestaande visie in de komende jaren nieuwe wegen te bewandelen. Dit kan prachtig samenvallen met de andere grote verandering waarvoor de toneelschool zich gesteld ziet, namelijk om in een nieuw gebouw, met vele nieuwe confrontaties en invloeden, vorm te geven aan een moderne, eigenzinnige en artistieke school waar acteurs worden opgeleid, waarvan sommige met bijzondere theatermakers kwaliteiten.

Het rapport is ontstaan op grond van onderzoek op zowel onderwijs inhoudelijk, beleidsmatig als artistiek opzicht.

Literatuurlijst:

Dam, K. (mei 2001), *plan van eisen voor nieuwbouw*, Toneelschool Arnhem

Stevijn van Heusden e.a., (10 mei 1999) *Beroep kunstenaar, rapport van de projectorganisatie kunstvakonderwijs*, Projectorganisatie kunstonderwijs Utrecht

Mostert, P. en Bakelen, M. van, (mei 1999) *Beroep kunstenaar, bijlage 1: sector profielen en startkwalificaties, 1 E Theater / Drama*, Projectorganisatie kunstonderwijs Utrecht

Voorlichtingsdienst HBO-raad (Juni 1992), *Ambacht der vernieuwing; eindrapport van de visitatiecommissie drama-opleidingen*, Den Haag

Arnhemse Toneelschool (1994), *Leerplan Arnhemse Toneelschool*, Arnhem

Commissie Accreditatie Hoger Onderwijs (september 2001), *Prikkelen presteren profileren; eindrapport*, Bureau Van de Bunt, Amsterdam

Hogeschool voor de kunsten Arnhem, (Juni 1991), *Over de kwaliteit van de Arnhemse dramaopleiding: zelfevaluatierapport faculteit theater, studierichting drama*, Arnhem

Netwerk drama, (9 july 2001) *Opleidingsprofiel Theater*

Hogeschool voor de kunsten Arnhem, (Juni 1991), *Rapport kwaliteitsonderzoek: zelfevaluatierapport, faculteit theater, studierichting docent drama*, Arnhem

Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen (14 juni 1999), *Zicht op kwaliteit: reactie op het eindrapport beroep kunstenaar*, Den Haag

Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen (juni 2000), *Meer zicht op kwaliteit*, Den Haag

Convenant HBO-raad en de federatie van kunstenaarsverenigingen (september 2001), in Hogeschool bericht nummer 248

Citaat Robert Bresson uit: *De weg naar Bresson*, televisie documentaire over het werk van Robert Bresson (1983)

Bijlage 1: kengetallen toneelschool

Personeel studenten algemeen

<i>peildatum</i>	okt 94	okt 95	okt 96	okt 97	okt 98	okt 99	okt 00	okt 01
1. Totaal aantal docenten	14	14	14	14	14	14	14	14
2. Omvang doc.personeel in fte	5,3	5,4	5,3	5,4	5,2	5,2	5,0	5,0
3. Student/fte-ratio	7	6,9	5,8	5,9	6,5	6,5	7,4	6,8
4. Totaal aantal ingeschr. studenten	37	37	31	32	34	34	37	34
5. Totaal aantal instr. stud. instroom opl	9	9	5	8	11	5	9	7
6. Totaal aantal geslaagden	5	8	10	6	9	8	5	9

Studenten specifiek: instroom eerste keer hbo

Instroomcohort

<i>peildatum</i>	okt 94	okt 95	okt 96	okt 97	okt 98	okt 99	okt 00	okt 01
7. instroom propedeuse eerste keer hbo	6	6	4	4	6	2	8	5
8. perc. havisten in prop. instroom	67%	50%	25%	0%	0%	50%	50%	40%
perc. vwo-ers in prop. instroom	17%	0%	0%	50%	67%	50%	25%	40%
perc. mbo-ers in prop. instroom	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
perc. buitenlandse dipl. in prop. instroom	0%	33%	50%	0%	17%	0%	13%	0%
perc. overige dipl. in prop. instroom	17%	17%	25%	50%	17%	0%	13%	20%

Opleidingsrendement, in percentage van instroom propedeuse, eerste keer hbo.

Instroomcohort

<i>peildatum</i>	okt 94	okt 95	okt 96	okt 97	okt 98	okt 99	okt 00	okt 01
9. Diploma behaald na 1 jaar	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
Diploma behaald na 2 jaar	0%	0%	0%	0%	0%	0%		
Diploma behaald na 3 jaar	0%	0%	0%	0%	0%			
Diploma behaald na 4 jaar	83%	50%	75%	75%				
Diploma behaald na 5 jaar	100%	67%	100%					
Diploma behaald na 6 jaar	100%	67%						

Uitvalpercentage van instroom propedeuse, eerste keer hbo

<i>Peildatum</i>	okt 94	okt 95	okt 96	okt 97	okt 98	okt 99	okt 00	okt 01
10. percentage uitval na 1 jaar	0%	17%	0%	0%	0%	0%	0%	
percentage uitval na 2 jaar	0%	33%	0%	0%	17%	0%		
percentage uitval na 3 jaar	0%	33%	0%	0%	17%			
percentage uitval na 4 jaar	0%	33%	0%	25%				
percentage uitval na 5 jaar	0%	33%	0%					
percentage uitval na 6 jaar	0%	33%						

Uitstroom instromers eerste keer hbo

Uitstroomcohort

<i>uitstroomjaar</i>	okt 94	okt 95	okt 96	okt 97	okt 98	okt 99	okt 00	okt 01
11. aantal geslaagden uit prop instr 1 ^e keer hbo	4	6	10	6	7	4	3	5
12. gem. studieduur geslaagden in jaren	3,9	4,1	4,2	4,1	4,3	4,25	4,3	4,2
13. aantal studiestakers uit prop instr. Eerste keer HBO	2	1	2	1	0	1	1	1
14. gemiddelde studieduur studiestakers in jaren.	1	2,1	2,5	2	0	4,1	2	3,8
15. percentage studiestakers met vooropleiding havo	50%	100%	50%	0%	0%	100%	0%	0%
percentage studiestakers met vooropleiding vwo	50%	0%	50%	0%	0%	0%	0%	0%
percentage studiestakers met vooropleiding mbo	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
percentage studiestakers met buitenlandse vooropleiding	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	0%
percentage studiestakers met overige vooropleiding	0%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	100%

Colofon

Tekst en redactie: Marcel de Groen; onder verantwoordelijkheid van directeur faculteit Theater, ArtEZ

Ontwerp:

Druk: